

336588

AZ ERDŐ HANGJA

TÜKRŐKRŐL, SZOBÁKRŐL.
HÁROM FALU HATÁRÁBÓL.
EGY HÉT. — ÁLMOK KERTJE.

IRTA:

CZÓBEL MINKA

BUDAPEST 1914
SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA
VI. ANDRÁSSY-ÚT 18.

MTAK

AZ ERDŐ HANGJA

AZ ERDŐ HANGJA.

I.

Elalvó várrom zöld erdőben —
Királylány hófehér ruhája
Holdfényben, hosszú éjszakákon
Az omladékot körüljárja.

II.

Hervadt ruhák fáradt uszálya
Sepri a hársfasorban végig
A sok elsárgult levelet.
Halványkék lenge fátyolkelme
Siklik el a sok zörgő, sárga,
Lehullott hárslevél felett.
Sepri lehullt napok emlékét
Megzörrenő porondon végig,
Halványkék elmuló emlékek
Tapadón, félénken kísérik.
Még jönnek szembe más uszályok —
Ujból zörren a hullt levél,

Fáradt, hanyatló nap süt rájuk,

Fáradtan fuj a déli szél,

Esőt hoz délről — — — — —

— — — — —

Villámos felhőt,

S bennük felébred

Hullámozó lánggal

A rég elmúlt élet.

Hullámozó lángja

Villámba árad,

Leszálló éjjel,

Nagy zugó erdő

Elföldi végkép

Hársfák vonalját,

Uszályok végét,

Lángokban égő

Nagy szürke várat.

Leégett a vár, láng ellobbant

Parázs tüze még kivilágít

A sűrűsödő éjszakán.

Izzó tűz — szem még felvilágít

Elhamvad lassan — újra csábit —

— — — — —

Bagoly sivit a fák galyán.

Hangtalan röptü baglyok szállnak

Árnyában a nagy fenyőfáknak.

Kidől egy fa, rá nő egy másik
Folyondár repkény körülfonja,
Levélhálóval betakarja,
Gyökérhálóval összevonja.
És nő az erdő — újra ébred
Halvány-kék elszállt múlt felett,
Százezer szálú forró élet —
Tél mulik — jő a kikelet.
Hó nyomja a fák sűrű törzsét,
Puha smaragdszínű mohát
Majd elmulik csilló fehérje —
Nap váltja fel az éjszakát.
Csillagok néznek a fenyűfákra
Aranynyal hinti be
Áttöri, ellepi, a nap világa.
Kihal a gyöngye, nő az erőse,
Fáradva, küzdve, viharral, széllel,
Egymást elnyomva, egymást támasztva
Nő erőszakkal, nő szenvedélylyel,
Életerőben, nagy biztonságban
Meredez égnek, fa-óriások
Sötétlő ága.
S a sűrű erdő homályán rezeg
Halvány hold fénye:
Kéklő emlékek, halvány uszályok
Siklanak el a kék holdas éjbe.

III.

Gyűlést tartanak a kis gombák
Elzárt titkos erdő-szobába' —
Bejáratát egy nagy fa védi,
Oldalát szikla körülzárja.
Földjére moh-szőnyeg terítve,
Beléje ülnek lágyan, mélyen
A gombák mind zöld bársonyába,
Csak egy maradt a szőnyeg-szélen:
Harmat puha, csuklyás ruhájú
Vékony szárú kis fehér gomba,
A többit nagy széles kalapja
Csak mélyebben a mohba nyomja.
Tanácskoznak hosszan a gombák,
Nem érti senki, mit beszélnek
Csak a sziklát lakó boszorkány
Hallja a hangtalan beszédet.
A szikla mély, sötét odvából
Kacagva nyul ki hosszú karja,
Majd könnyű haja libegése,
A gombákat mind betakarja.
Kacajátul fut szét az erdőn
A megrémült gombasereg,
S a boszorkány mohbársonyában
Hangos-kacagva hempereg.

IV.

Hó hullott az éjjel, sűrű pelyhek szálltak,
Megakadt ágában sötét fenyűfáknak;
Míg a sűrű galyak mind be lettek lepve,
A fák alá terült puha fehér leple
Lassan hulló hónapok.

Fehér lett az egész, nagy rengeteg tőle,
Csak a legnagyobb fák álltak ki belőle,
Annak is csak ága, magas koronája,
Kisebb fák bevesztek tél puha havába.
Hó, hó mindenfelé — kifagyott az élet,
Szem be nem láthatja a nagy fehérséget.
Csend, magány, némaság lepi el a tájat,
Mérföldes hómezőn se ember, se állat;
De reggel a havon titokteljes élet,
Százvezernyi nyoma láthatóvá éled:
Elosonó róka, négy körmű nyomába,
Dupla mélyedést nyom a vaddisznó lába,
Ollószerű nyoma eliramló nyulnak
Pici madárléptek mellett elvonulnak,
Mintha kihímezné havat madárlépte,
Szárnya belécsapott itt-ott hópihébe,
Mind ott maradt nyoma szárnyának, körmének,
— Ezer kékes árnya a hó fehérjének —
Eltűntek, elbujtak állatok, madarak,
Nem zavarja mozgás a nagy fehér havat,

Csak számtalan nyoma, mit a hóba' hagyott,
Jelzi az ezernyi eliramlott, elszállt,
Elvonult, elrepült, erre járt alakot.

V.

Felkelt a nap, kakuk madár
Kakukol zöld erdőben,
Rózsás menyasszony arra megy —
Meggérdi elmenőben:

„Hány hét kedves kakuk madár
Még esküvőm napjáig?
Hányszor pihen még lány-fejem
A teljes boldogságig?“

Ösvényen jön egy más leány,
Halvány az ábrázatja,
Az erdő másik végéről
Kakuk madárt hallgatja:

Elálmodó tekintete
A galyak közé téved:
„Kakuk madár, kakuk madár
Mondd, hány esztendőt élek?“

Fél, hogy kevés a felelet —
Míg tulsó erdő végen
A másik lány is nyugtalan:
Csak hogy majd sok ne légyen.

Félénken várja mindkét lány
Szavát a jós-madárnak,
Mely nyugton ül a lomb között
S vígan kakukkol hármat.

VI.

Piros tűzfény — lobogó, szálló, —
Vár udvarába',
Sötét kőkapun kivilágít
Zöld éjszakába.
Ki az erdő sötét áthatlan sűrűjébe,
Csillagtalan, felhő-fekete
Viharzó éjbe.

Lángok lobognak,
Szikrák játszanak,
Piros háttérről
Feketén válik le
Egy-egy alak.
Majd rá nő árnya
Bizonytalan-ingón
Vár szürke falára.

Ismét eltörpül
Kicsiny lesz az árnyék —
Előre jön — vár még —
Majd jönnek mások.

Fekete ruhás
Árny-óriások
Nőnek belőlük
A várfalon.

És árnyék és alak
Lobogva játszanak
Falon, a tűz előtt.

Mintha lobognának
Feketén a lángnak
Piros lobogása,
Fény sziporkázása
Nyugtalan tépdesett
Mozgása között.

— — — — —
De hang nem hallszik ki az éjbe,
Mi lehet ottan?
Rémes tettekre világít-e
A máglya fénye?

Erő, erőszak a vár lakója,
Rettentő lehet uralkodója,
Rettentő lehetne — — —
De a vár úr sötét, büszke lelke
Örömét nem lelte
Rémtettek unalmas
Kicsinyességében.

Megvetően várja
Zárkózott magába
Szebb, rémesebb tettek
Fényesebb lángolását,
Jövetelét.

Kárpitos teremben,
Feszülettel szemben
Hófehér hajadon
Sirdogál magába —
Epedően várja
Szebb, napfényesebb napok
Jövetelét.

Várkapu alatt,
Lenn a szolgahad
Tűz fényes lángja
Lobogása mellett
Unottan várja
Valami rémes
Távol esemény
Jövetelét.

Csak a tűz lángol
Közömbös-szépen,
Változó-fényben
Veti az alakok
Árnyait a falra.

Vonalán a lángnak
Szikrái szállnak,
Lobognak a lángok,
Lobognak az árnyak,
Merev alapján
Vár szürke falának.
S várkapun át
A sötét éjbe
Messze világít
Lobogó-libegő
Lángok fénye.

VII.

(Ébredés, elalvás.)

Jön a napsugár zöld erdőbe
Harmatos reggel,
Ébred az erdő galyzúgással
Madár sereggel.
Fű alatt síklanak,
Egész nap játszanak
Levelen, törzsökön,
Mohán, virágokon,
Folyton szétáradó,
Folyton beözönlő,
Remegő, reszkető,
Rezgő, megrembenő
Napsugarak.

Reggelből dél lesz, délután a délből —
Napsugár szálak,
Erdő mélyéből, sűrűjéből
Mind vissza szállnak.
Lassan, egyenként, kúsznak vissza
A kékes éjbe,
Kékes-hamvas lesz, idegen lesz,
Az erdő mélye.
Mint előbb által járta
Hő napsugár,
Átjárja, elborítja,
Elönti, előzönlí
Kékes homály.

VIII.

Hosszú fényes, ezüst gyíkok
Zöld bársonyban síklnak:
Sűrű fenyű bársonyában
Csillanó ezüst patak.

Siklik könnyű rohanással
Csillogó kavics felett,
Behabozza harmatával,
Meggzaggatott partja szélén
A megingó füveket.

Holdvilágos tündérlányok
Fényfonalból hálót fonnak,

Hosszú hajuk sugarából
Hálót vetnek a gyikoknak.

De a háló könnyű, gyöngé,
Sugár szövése alatt
Ezüst gyikok elsuhanak,
Eliramlik a patak.

IX.

A harkály mondja.

Álmatag kis lány
Mit tehet róla,
Hogy rózsá nyílt
A télbe, a hóba?

Hó közepette
Fellángolt lelke,
Karácsony este
Párját ölelte.

Harangok zúgtak
Éjji misére
Mikor először
Borult keblére.

Új meg új pehely
Hullott a hóra
De szaporább volt
Ajuknak csókja.

Karácsony naptól
Újév napjáig
Naponta mentek
Az erdő aljáig.

Senki sem tudta
Más nem is látta
Csak havas holdfény
S nyírfáknak ága.

Éjjet nem félték
Havat nem bánták
Övök volt a nagy
Égi királyság.

Egy héttel később
Vizkereszt tájba
A lány az erdőt
Egyedül járta.

Erdei harkály
Mesét mond róla: x
Mégfagyott, eltűnt
A télbe, a hóba.

X.

Alvó fáknak sötét galya
Újra zöldül, éled,
Virág, madár boldogságra,
Szerelemre ébred.

De minek jön dallos tavasz
Kopár, száraz fának,
Melyet fogyó életével
Ma-holnap kívágnak?

Jobb is lenne, ha a tavasz
Mielőbb elmulna,
Szerelemre, boldogságra
Fehér pehely hullna.

XI.

Hogy az országutról letértem —
Utam sűrű erdőn vezet.
Kanyargó ösvény a sötétben
— Álomlátás, vagy képzelet? —
Sűrű fenyük sötétben állnak,
Bársonyszinű, sötétzöld ágak.
Mind sűrűbb lesz az erdő mélye,
Sűrűbb növekvő éj sötétje.

Ha az úton fel-felvilágít
Fehér kavics, vagy hólepel,
Sötétség szélén alig tágít,
Éj s erdő árnya lepte el.

De most átvillan a sötétbe
Távol világ sugárzó fénye.
Mind közelebben,
Mind melegebben.

Itt már a fák ritkábban állnak,
Tért nyitnak ódon szürke várnak,
Az udvaron kutyák ugatnak,
Fényesen világít egy ablak,
Még felviláglik hat, vagy hét,
A többi fal komor, sötét.

Hogy hívják, ki e házat lakja?
Minő lehet arca, alakja?
Talán ott fenn, ez ósdi várban,
Szép butoros, meleg szobákban
Mosolygó arcú, ifjú lányok?
— Milyen színű lehet ruhájuk? —

Vagy sárgalapú könyv felett
Idő-lenyomta ősz fejek?

Vagy ifjú asszony? éltes ember?
Milyen lehet ott a cseléd,
Ki dolgos kézzel, éber szemmel
Szítja a tűzhely melegét?

Az ablak vonz, vonz a világ,
Befordulok — —

Megyek tovább,
Tovább a bársonyos sötétbe,
Erdő magányos sűrűjébe.

Sohsem tudom meg — tudja Isten —
Kik élnek s kik halnak meg itten?

XII.

Sötétzöld éjjelén tündér-látó nyárnak,
Liliomos úton fénybogarak járnak.

Felcsillan, elillan fénybogarak lángja,
Zöld sugarat áraszt hófehér virágra.

Liliom illatja, fénybogarak fénye
Felcsillan, elszállong meleg nyári éjbe.

Szálló fénybogarak, apró zöld csillagok
Liliomkelyhébe a szerelem fénye
Kis zöld tüzet rakott.

XIII.

Fején dér lepte koronája,
Megy — majd megáll
Országát, birodalmát járja
A vak király.

Jég-gyémántból, hó bársonyából
Agg tagjain
Fehér — puhán omlik válláról
A hermelin.

A merre jár, hegy, erdő fája,
Rét mezeje,
Mind az övé, de sohsem látja
Kihült szeme.

Megy a sötétbe, hideg éjbe
Száz éve már,
Fehér hó örök sűrűjébe
A vak király.

Csillag ha csillan koronáján
Hó ha repül,
Nem tudja tán? — szó nem kél száján —
Megy egyedül.

Országában, útját nem kérdi,
S a hó világ
Melyet nem lát, mely őt nem érti
Csalja tovább.

Míg a királyi jövevényyel
Földnek nyara
Találkozik, bevonja fényyel
Hő sugara.

Elolvad ő is, — s tél havából
Mi meg marad :
Ékköves arany koronából
Kitört darab.

XIV.

(Gyökerek.)

Kövecses úton, zöld erdőben
Lehullott bükk levelek közt,
Rejtelmes élet
Zörög-mozog.

Tán kígyó síklott el?
Vagy vadmacska bársonyos lépte,
Erdő sőtétbe?

Nem — helyben marad
Sok korhadt darab.

De megmozdulnak, mozognak mind a fák
Gyökerei.

Halk éneklés hallszik
Sóhajtás, füttyülés
Hangos jajveszéklés.

Mintha rettentő állatok
Meggövesültek volna.

Mint ős templomok tetején
Vizet okádó szörnyetegek raja
Sohsem látott alakok
Hemzsegnek itten.

De mind a földbe nőve
Erős gyökerekkel.
Némelyik hadonász
Első lábával
Vagy farkával csapdos
Míg hátsó lába
Gyökérbe fogva, földhez szegezve.

Más gyökerekből emberfejek lógnak.
Eltorzult arcuk
Elsápadt ajkuk
Hánykodik, nyöszörög.
Egyik körülte növő fűszálakat rágja le
Másiknak keze is van,
Ha dongó, ha légy, ha erdei pille
Mellette elröpül,
Csapdos utánna.

Két közel fej egymásra néz
Halálos, örült szerelemmel,
De hiába nyujtják gyökér nyakukat,
Ajakuk el nem éri egymást,
Közöttük űr marad.
Közelednek egymáshoz
Mint vékony száron ingó levelek,
Sóvár tekintettel néznek egymásra.

Üvöltés, kiáltás az erdőn
Rémt teremtmények állnak az úton:
Fa gyökerek,
Gyökerekből kinövő ember-állat-fejek,
Szörnyszülött ábrák.
Hangjukat hallom
De már nem látom őket.
Eltakarták az erdei virágok,
Kakukfű, menta, harangvirágok

Vad szegfű szála
S belevész rémek élete,
Virág homályba.

XV.

Kik az erdőn vélem jártak,
Már csak ködbe olvadt árnyak,
Ki elfáradt, ki elkésett,
Ki a multba elenyészett.

De hogy elmúlt a sok álom,
Az erdőt csak jobban látom,
Nem ütközve emberhangba,
Érthetőbb az erdő hangja:

A patak zúg, — fák zúgása,
Madárszárnyak suhanása,
Bogár rajnak libbenése
Sűrű szálú mohnövésbe.

Megroppan dült fák galyába
Elíramló vadnak lába,
Szél megrezzen a fűszálban,
Kígyó siklik selymes lágyan.

Megcsendül naponta újra
Ezerszálú arany húrja
A beömlő napsugárnak,
Csillagfénynek, holdvilágnak.

Nincs az erdön tegnap, holnap,
Mind egy csöndbe összeolvad,
Nagy hatalmas néma ének:
Ezerhangú örök élet.

XVI.

(Legenda.)

Fenyűfák zúgnak éjszaki szélben,
Vihar hordja a pelyhes havat,
Megfekszik a hó nehezen fehéren
A havas ágú fenyűk alatt.

Havon keresztül, fehér lovon jó,
Fején csillámlik arany korona,
Biborpalástja repül a szélben,
Mélyen besüpped fehér lova.

Kérdi a fától, zúgó galyától,
Kérdi a havat-hordó szelet:
Nem láttátok? nem találtátok? — —
— Koronám gyöngye rég elveszett! —

Legszébbik gyöngye, nagy ékessége,
Keresem régen — nyár óta már,
Nyomom hó lepte, elszállt mellőlem,
Mely soká kísért, a dallos madár.

Hideg jött lassan. Fagyos kezével
Megszorította hő szívemet,

Körültem virágok illatos ezre,
Langy esőcseppje jégbe meredt,

S az erdő tulsó, legtulsó végén
Remegő fehér leány halad,
Kérdi a fától, zúgó galyától:
„Nem láttatok-e királyomat?”

XVII.

(Jégvirágok.)

Virágok lelke szállong az erdőben
Újévnek éjjelén,
Ki nem halhatott elmúlt alakukból
Tavaszz—remény.

Vágyódnak vissza, fényre, napsugárra,
S a pillangó után,
Elsuhanó röpke érintésére
Langy éjszakán.

Hideg havas, néma erdőn keresztül
Vágyódva szállanak
Erdő elmúlt virági — mind megannyi
Letűnt alak.

Egyszerre hulló hócsillag, s fenyük közt
Rezgő fény integet,
Magához vonza meleg sugarával
A lelkeket.

Utánna szállnak a kis virág lelkek
S látnak meleg szobát,
Karácsony fa ezer viasz gyertyája
Fényletli át.

Bemennének mind, — melegedni, élni —
De szép üveg lapon
Át nem hatolnak — tapadva maradnak
Az ablakon. — — — — —

A karácsonyfa gyertyái leégtek,
Eloszlott mind a fény
De az ablakhoz még oda simulva
Csillámló jégvirágok álmodoznak,
Új évnek reggelén.

XVIII.

(A vándor.)

Magános az út — hosszú, távol —
Tán ki is vezet a világból?

Elvisz sötétzöld erdő mélybe
Túlhan a rémes, kékes éjbe.

Elhagyott kiszáradt mocsárhoz,
Galyatlan fűzfák táborához.

Kőhalmaz kietlen fehérje,
Világít a viharzó éjbe.

És mind sivárabb lesz a tájék,
Nincs semmi fény, kevés az árnyék.

Sötétén, s még is fakó fénnel,
Betegen terjed szét az éjjel.

Mióta itt eltévelyegtem
Sötét lett — beborult felettem.

Az útnak talán nincs is vége?
Megújul, — s bevisz a sötétbe.

Több felhő jön, zivatar támad,
Tépi rongyos, sötét ruhámat.

Talán jó volna vissza menni?
Minek siessek? — — nem vár senki. —

XIX.

JELEK.

Ment a nagy világba
Egyedül, magába,
Havas erdő, fenyves erdő zúgó sűrűjébe,
Ember-nem-járt rengetegnek hideg fehérjébe.
Mikor búcsúkönnyét szomorún elsírta,
Édes anyja áldott nevét fehér hóba írta,
Belefagyott a név,
Ott volt egész télen,
Fényes reggel, ködös este, éji csillagfényben.
Csak közelgő tavasz
Langy lehelletére
Fogyott a hó, olvadt a hó, eltűnt a név véle.

Sivatagot járta,
Egyedül magába.
Perzselő nap sárgán sütött a forró homokra,
Kiszáradt a szegényes fű legutolsó bokra,

Hogy a forró magányt lelke már nem bírta,
Jó barátja kedves nevét a homokba írta.
Estig ott volt a név,
Reggel is, de délre
Vihar sepré a homokot, eltünt a név véle.

Ringatta a bárka,
Mellette ült párja,
Sima volt és zavartalan a tó selymes kékje,
Szép szeliden csillant rajta május esti fénye.
Hogy bolondos szíve örömét nem bírta,
Szeretője édes nevét víz tükrére írta,
Összefutott a víz,
De újra, meg újra
Írta nevét sima vízre álmodozó újja.
Mind hiába írta,
Még egy pillanatra
Sem maradt meg, elfolyt, elmúlt,
Széjjel hordta mindig a víz elsimuló habja.

XX.

NÁSZÚT.

„Sória-mória palotába
Szánon viszlek édes,
Tél fagyába', tél havába'
Erdő oly beszédes.

Beszédesebb mintha nyáron
Ezer madár szólna,
Zuzmora ül minden ágon,
Le-lerebben róla.

Szállnak havas sűrűjében
Elmult virág lelkek.
Száguld a vad, kit százéve
Elhalt vadász kerget.

Mi repülünk, a hó között
Csillingel a szánka
Várunk fehérben öltözött
Királynéját várja.

S benn, a tűzhely kööblébe'
Nagy hasábfa lángol,
Ingadozó veres fénye
Messze kivilágol.

Ha belépünk, — későn — korán —
Nincs vége a fénynek,
Tükrös termék hosszú során
Viaszgyertyák égnek.

Látod, a fény hogy csillan át
Havas fenyű ágán
Fonja arany fény-fonalát
Ezüst jégvirágán.

Két szép szürkénk horkol, kapál,
Hallod? tornyunk őre
Kürtjébe fú, meglátott már!
Előre! Előre!"

Porzik a hó, repül a szán,
A két fehér állat
Sűrű hó közt, erdő fagyán
Át-keresztül vágat.

De ablakfény nem közeleg,
Kürtszó távol marad
Megrebbenek fejük felett
Elalvó madarak.

S ők csak tovább szállnak, mennek
Fehér éjji ködbe
Hóba, fagyba eltévednek
Örökre — örökre. — — —

☺

XXI.

KÉK NAPERNYŐRŐL.

Úton megölt kígyó,
Feje széttiporva,
Lassan folyt el vére,
Szürke úti porba
Piros vére.

Az út magaslatán
Kék-zöld levegőbe,
Világító kéken
Selyem napernyője
Egy asszonynak.

Selyem napernyőnek
Reá esik árnya
Széttiport kígyóra,
Út szürke porára
Könnyü árnya.

Elsiklik az árnyék
A szürke út felett,
Eltűnt a távolba
Halvány emlékezet:
Kék napernyő.

32

XXII.

HÁROM KIRÁLY.

Távol,
A boldogság kétes honából,
Egy ének hangzik szépen
A messzeségben :

Egy régen elmúlt éjjel a mezőn
Csillagot láttak,
Feltűnt a csillag, szép hitegtetőn
Három királynak.

És vándorolva mentenek
Mint hívő jámbor gyermekek.
Útjukat állta, számos határban
Meredek árok,
De a királyok
Csak mentek bátran.

Megbotlott a kis öszvér lába
Nagy teve nyomába
Mely száguldott előtte
A szürke-zöld mezőbe.

Fehér lován arany palástja fénylett
Egyik királynak
Hárman voltak, kik az Isten fiának
Hódolatot s ajándékot vivének.

Zúgó patakhöz értek a királyok,
A habokból esdő kezek
Nyultak hívógatón utánuk :
„Ne menjetek, ne menjetek
Királyok óh ne menjetek tovább
Mért csalogat ez éjji délibáb ?
Mért hív e hűvös csillagfény ?
Ha boldogságra vágytok,
Itt is megtaláljátok
Szép folyam nymphák lágy ölen.“

De mentek a királyok
Tovább tovább,
Zúgva zokogott a folyam utánuk.

Erdőhöz érve,
Erdő mélyébe,
Siráma hangzott fel száz bús ajaknak :
„Ne menjetek, rém-árnyéket mereszt
Utatokra egy nagy sötét kereszt.
Itt, itt az ezredéves élet
Csapongva fűbe, fába száll,
Utatok csak sötétbe téved,
Vidámság itt, ott a halál.“
De a királyok csak tovább haladtak.

Az erdön hangzott most Pán fuvolája
— Virág, bokor, fű kéjben hallgatott —
De szívük nem hajlott édes szavára
Ők csak keresték az egy csillagot.
És mentek a királyok
Tovább tovább
Zokogva zúgott az erdő utánuk.

Hogy az erdő homályából letértek,
Elhagyott szentély romjaihoz értek:
Csillagos ég alatt
Hófehér nő alak
Terjesztette feléjük
Áldó márvány kezét.
A szépség istennője
Hívta pihenőre
Hajlékába a három
Vándor királyt.

Az egyik megállt:
„Nézzétek mi szépséges
Gyönyörúséges
Bűvös alakja.
Talán az éj csillagja
A távol égben
Őt jelzi éppen?”

„Nem“ mondd a másik,
„Utunk még távolabb vezet,

Hogy mi engedi tudnunk?
Jóslat-e vagy emlékezet?
Nem mondja senki meg.
De szívünk mért remeg?
A csillag után
Égi talány
Vezet tovább.“

És mentek a királyok,
Fehéren fénylett a szentély utánuk.

Hajnalodott . . . A csillag fénye bágyadt,
A legelőt átfogta még a csend,
Hogy meglelték a szalmás jászol-ágyat,
Melyen világok királya pihent,

Megkapta a hármát, mint közeledének
Egy ismerős dallam, egy égi ének.

A jászol mellett szólt Pán fuvolája,
Közbe csengett nimfák édes dala,
Vagy talán pásztoroknak furulyája
És angyalok kara?

~~Szépség-istennőjének~~ képemása :
Fehér szűz tartá keblén a gyermeket,
Sugárzott a csillag ragyogása
A jászol felett.

TÜKRÖKRŐL. SZOBÁKRŐL

TÜKRÖKRŐL.

(Házak lelke.)

I.

Régi tükör már mindent látott:
Szerelmet, halált, életet,
Buta fiú rá kavicsot hajított,
— A tükör megrepedt.

Bár mit tükrözött vissza sima lapja,
Érintetlen maradt,
Míg elhomályosítá mindörökre
Értetlen kődarab.

II.

A TÜKÖR MESÉJE.

Tükörfal előtt hét szál gyertya ég,
 Elvezet fénye,
 Tükör mélyébe,
 Csillámló rétegü sötét vizébe.

Mélyen, mélyebben
 Belemerülnek
 Tükör vizébe,
 Sötét mélyébe
 A gyertya lángok,
 Égő virágok
 Dermedve állnak
 Sötét mélyébe tükör falának.

Mind jobban behúzódik fényük,
 — Örök sugárú elhalt fény —
 Elmerül a sötétlő éjbe
 Tükör elalvó, mély vizén.

Nem is tükör már, de bejárat:
 A mult idők bejárata
 Zöld fátyolos, selymes jövőbe
 Féllette inog, láttatja, takarja
 Átlátszó kékes sötétséggel
 A sűrűsödő éjszaka.

Termek, termék,
 Fátyol selymek,
 Hosszak, zöldek
 Az ajtók előtt.

Termek sötétlő távolába
 Sok elszórt fekvő kék alak
 Végleges, elnyomott álomban
 Mozdulatlanul alszanak.

Alszik ruhájuk —
 Karjuk oly fáradt.
 Hajuk fényéből
 Hangtalan ének
 Zenéje árad.
 Fuvola hangja
 Gyöngyösfűzérnek,
 Drága kövekből
 Csillámló ének;
 Hét színt sugárzó
 Opálok fénye .

Tejszínün hamvad,
Majd ismét csillan
Égő zöld tűzben,
Izzó kék lánggal
Tükör mélyébe.

Az egyiknek türkiz kövekből
Összefoglalt lánc van nyakán,
Arany ruhája mozdulatlan,
Mélyen alszik a lánc, a lány,
Legmélyebben, mert súlyos áldás
Kérlelhetlenül rászakadt,
Míg lelke mély álomba dermedt,
Összetört az áldás alatt,
A többiek is mind szenvednek —
De távol — észrevétlenül.
Kialudt éltük a miénkbe
A *mostaniba* elmerül,
Reménytelen, hogy elszakadjunk
Tőlük, — ha fel is ébredünk,
Az ő álmuk valóbb, erősebb,
Tartósb, mint a mi életünk.

Aranypor szállong
Sötétlő éjbe,
Megremeg tükör
Fekete fénye,

Láttatja távol
Kik voltak régen.

Tükör elalszik
A gyertyafényben.

És ők ott távol,
Gyertyák lángjából
Tükör mélyébe,
Kék sötét éjbe
Szakadatlanul szálakat fonnak,
Aranyszálakon
Mindent magukhoz,
Fekete tükör vizébe vonnak.

Valahonnan légáram támad,
Maglebbenek a fátyolok,
Sötétzöld selymes szárnyuk mozdul,
A hét szál gyertya fellobog.
Nyugtalanul — — — kínos vergődés,
A lángok fogva állanak
Tükör dermedt, sötét vizébe.

Eltűnt a sok alvó alak,
Bezáródnak a távol ajtók.

Elalvó mult — holdszínű vég —

— — — — —
Egy elhomályult tükör előtt

Magánosan hét gyertya ég.

82

III.

ÚJ TOGGENBURG.

Mulatnak! — összebúvnak a fejek,
Kiviritott egy egész kikelet,
Még télen is — itten a bálterembe,
Fátyolos sugárt lövel szem a szembe.

Míg körültem nő szerelmes igézet,
Én bambán, elhagyottan egy tükörbe nézek.
S hogy nézem — lapján valami megrezdül:
Női uszály siklott rajta keresztül,
Habos fehér uszály elcsuszó vége
Fényes padlón a terem közepébe.
Ezt látom.

A tükörben az alak

Nem is látszik — az uszály elhalad,
Ezüst kígyófarkként siklik tovább,
Tovább vonul, mint muló délibáb.
Megkap a vágy, az álom, szerelem,
Bár nem tudom, még el se képzelem,
Ki után csúszik az uszály szegélye? —

— Üresedik lassan a tükör mélye —

S míg elérhetlen messzeségbe

Húzódik tőlem tovább az igézet,

Én meg se fordulok, csak bambán, elhagyottan

Tükörből visszavetett üres padlóra nézek:

. Elment!

Elment!
RS
on the way out

IV.

LÁNG PILLÉK.

Tükör sötét falába Kandallótűz, — Ba. Ullmann

S a kandalló felett

A tükör mély, sötét vizébe

Három láng pille lebeg

Három gyertya szála felett.

Három láng pille játszik a nagy tükör

Sötét vize felett.

És mélyen, mélyen a sötétbe,

Láthatlan képek fátyol tükrözése

Három láng pille lebeg

Tükör sötét lapja felett.

S a nagy terem túlsó homályos végén

Erkély emelkedik,

Kinéz a zugó zöld erdőre

Örökkön zugó zöld erdőre,

Erkélyen, erdő felett

Fon — — — s hallgatja a zugó szelet.

Arany szálát fon, hosszú arany szálát,
Aranyos köntösén
Megcsillámlik egy távol fény,
Három lángpille eltévelygő fénye
Elsíklík láncá felett,
Türkiz köves láncá felett.

Kék fény áramlik a türkizes láncból
— — — Ez tartja életét — — —
Ki egykor ezt nyakára tette,
Nehéz védő imát mondott felette:
„Ne légyen emlékezet
Soha felhő élte, felett.“

Az óta itt él tükrös palotába,
S a kandalló felett
A tükör mély sötét vizébe,
Estenden kigyúl gyertyák tükrözése
Három láng-pille lebeg
Három gyertya lángja felett.

V.

A KÉSMÁRKI NAGY TEMPLOMBA'.

A késmárki nagy templomba'
Három asszony ül egy sorba,
Fejkendőjük feketéje
Foltot tép a rezgő fénybe.

Délután van — besüt a nap,
Mozgó színek — arany alap.
Megfénylik az oltár keret
Fehér oltárkendő felett,

Szól a torony nagy harangja,
Az orgona széles hangja
Összerezdül a napfénybe
Üres templom belsejébe.

S lassan, lassan vissza szállnak
Elszórt imák — régi árnyak
Üres padok mind megtelnek —
Halkan lágyan énekelnek.

Három asszony kendős árnya
Elmerül a sokaságba,
Ezek azok? — kik itt voltak —
Ők élnek-e? — vagy a holtak? —

Széles templomajtó tárul,
Besíklík a külvilágból
Ki a földet mindig lakja,
Nyomor százados alakja.

Lába nincsen, nem is járhat,
Földön csuszik, mint egy állat,
S még is a reménység tartja,
Esdve tárul asszott karja.

Kezét tartja nép elébe,
Édesen hajlik felébe
Mely a földön ki nem hülhet:
A százados könyörület.

Alkonyodik — mind ellszálltak
Szétszórt imák, régi árnyak,
Három asszony feketébe,
Sorba' ül az esti fénybe'.

VI.

CSILLÁMJÁTÉK.

Fehér boltíves nagy terembe,
Két nagy tükröt helyeztek el,
Aranyrámás csillámló tükröt
Egymással szembe.

Egymásba mélyedt csillogásuk,
Hogy dobtak minden tünde fényt,
Oda — s — vissza, egymás lapjára
Száz tüneményt.

Ha egyikbe napsugár csillant,
Vagy gyertya láng, által veté,
Azonnal a sugár fonalját
Társa felé.

S ez visszaadta százezerszer,
— Mind más tükörbe ütközött
Csillámló fény — röpkedve szállott
Tükrök között.

Szép asszonyok fehér selyembe'
 Ha köztük elhaladtanak,
 Végtelenül, szám nélkül látszott
 Minden alak.

— S a terem is a végtelenbe,
 Meddig csak szem lát, mélyedett, —
 Nem unták meg újból tükrözni
 A képeket.

Tükrözték évek hosszú sorján,
 Míg egyik tükör széthasadt,
 Csiszolt lapján a repedés mind
 Tovább haladt.

Azóta visszatükröződik
 A másikból a hasadás,
 Nyugtalan fénye, tört vonalja — — —
 — — — — — — — — —

Mindig hibás
 A kép most, mely reá vetődik
 Bármelyik lapra,
 A másik azt már csak széttépve,
 Megtörve adja.
 — — — — — — — — —

Vagy száz éve, hogy szemben állnak,
 Fényük tompul, de élesebben
 Csillámlik a törés vonalja
 Fakult keretben.

Hogy ki belép a nagy terembe,
Első percre nem érti meg:
Mely tükör érintetlen s melyik
A megrepedt?

32

VII.

ZENÉLŐ ÓRA.

Kis vékony hangszer játszik a szobába
Magába,
Az almárium tetején — —
Felhúzták, csakhogy a gyerek mulasson,
De a gyerek sírt és elment. Az asszony
Is elment, úgy a macskák is kimentek,
Tűz sem ég.
Semmi sem mozdul a szobába.

A butrok előtérbe léptek,
Hogy elmentek az élő lények.
Most ők ébrednek, élnek:
A sötét asztal, —
Veres pokróccal letakart diván,
Fehér damasztal
Terített tálca,
Futó szőnyegek veres virága.

Az üvegajtó elé helyezték el
A nagy fekete almáriumot,
Mostan még úgy sem megy senki a kertbe,
Majd ha piros szegfűk, rózsaszín floxok
Virítanak,
Akkor kinyílik az ajtó ismét
És betévednek rajta zúgó dongók
És üvegtábláin legyenek járkálnak.
Most a fekete almárium
Előtte áll,
Nehezen, szélesen, kérlelhetetlenül,
Mint a halál.
S az almáriumon fent
Játszik a zenélő,
Felhúzott óra
Szorgalmas pontosan.
Gondos, alkalmatos
Igyekezettel.

A gyermek nincs itt,
Macskák is kimentek,
Senki sem tudhatja,
Mit jelent e zene
A futó szőnyeg,
A sötét nagy asztal,
A veres díván, fekete szekrény
Életszövetében?

VIII.

A SZÉL.

Királykisasszony egymagába
Bejárja termeit.
Márvány lépcsőjű palotába
Ajtót se nyít,
Se vendég, se vidám zenészek
Hangos hada,
Néma az ősi vércsefészek,
Némán virrad reá a hajnal
Némán borul rá csillag fénynyel
Homályos fátyol sűrűjével
Az éjszaka.

Király kisasszony egy magába
Kinéz az ablakon
Sötétlő erdő távolába. — — —
Zúgó vadon
Keríti a nagy ősi várat,
Árkát—falát.
Királykisasszony belefárad,

Nézni a távol némaságot,
A végtelenbe elterülő,
Sötét fenyükbe elmerülő
Zöld éjszakát.

Királykisasszony visszafordul,
Tükör falába néz,
Tükörbe ablak képe csorbul,
S a végtelenbe vész.
Végtelen, üres keretében
Sugár alak,
Feje felett gyászfátyol képen
Tükörfal elhaló vizében
Mint madársereg ingó szárnya,
Elsuhanó, nyugtalan árnya,
Sötét galyak.

Galyak megingó koronája
A király lány felett,
Nem hallja, csak tükörbe látja
A vad, zúgó szelet,
Mintha bejönne a terembe
A távol — — szól, beszél,
Végnélküli magánnyal szembe
Szép szomorú királykisasszony
Tükör falába hosszan bámul:
Mintha hírt hozna a világból
A szél, a szél!

IX.

EMLÉKEK.

Fekete fátyolok hullottak
Tükör lapjára
Benn akadt napfény, benne egyszer
Hét gyertya lángja.
Tükör mélyén a sugár szálak
Rezegtek, szálltak,
Mint pókhálóba megfogódott
Bogár szárnyak.
De vissza többet nem verődött
Sugarak fénye

Sötéten omlott sűrű fátyol
Tükör elébe.

S benn tükör mélyén
Csöndesen ébredt,
Világtól elzárt
Mély titokzatos
Hullámzó élet.

Vissza nem szálltak
A feloszlásba
Az enyészetbe
Fénysugarak.

Éltek örökre
Fogva lekötve
Sűrű gyászfátyol
Lepke alatt.

Lefoszlott, szétporladt
A fátyol is végre,
De már alatta
Megvakult megtört
Tükörlap fénye.

Ólom szín homály
Futja be végig,
Kivülről jövő
Sugarak többé
Mélyét nem érik.

S benn-fogott fények
Örökre élnek:
Megannyi nyugtalan
Haza nem járó
Haza nem találó
Elkárhozott lélek.

X.

A RÉGI HÁZ.

Homályosul. — Szeptember délutánja
Rászürkül régi ház vedlett falára :
Múlt parókás divatból itt maradt
Cikornyás, füzéres kopott falak.
Rásűrűdik az est kert távolára,
Jegenyék meredő sötét sorára,
Kőkorláton nagy kő virágedényre,
Rácsos kapura, udvar belsejére.

S mint jobban szövődik a szürke fátyol
Egy fehér árnyék
Lenge vonalja
Síklík az éjbe
A szürkességbe.

Nyílik a ház ajtó
Rég berozsdált zárja
Uraság, cselédség már régen nem járja
A lépcsők fokait, folyosók magányát

Csak a pókok várják
Szürke szögletekben, szürke hálóioknak
Tapadós fonalján
Eltévedt legyeknek panaszos nótáját.

Szürkül az est a hosszú folyosókon,
S mint jobban szövődik a szürke fátyol,
Egy fehér árnyék
Lenge vonalja
Síklík az éjbe,
A szürkességbe :

Fehér ruha takarja hosszú testét,
Apácás bús elfedő merevséggel,
Álla felkötve fekete szalaggal,
Feje lehajtva. — Csak halad előre
Mint jelen perce fátyolos jövőbe
Feltarthatatlan, konok biztonsággal.

Ismerős itt — benyit a folyosóru
Egy ajtóba — üres szobába lép.
Butor kevés, falán két régi kép
A fal mellett kis vékony lábú asztal
Vöröses fából.
Csiszolásából
Letöredezett itt-ott egy darab.
Réz foglalása össze görbülve
Rajta maradt.

Az asszony tudja jól mit rejt fiókja:
Gyöngyös hímzést, mely soha el nem készült,
Kis gyöngyös erszényt — a tűk még ott vannak
Bizton rozsdásak lettek már azóta?
Mert régen régen senki meg se nézte.
Több mint száz éve.
Ő sem nyitja ki kis asztal fiókját.
Csak tovább halad
A lenge alak,
A fehér árnyék
Siklik az éjbe
A szürkeségbe.

Egy más szobába nyit, hol pici ágyak
Állnak a falmentébe egymás mellett.
A gyermekek rég felnőttek belőle,
Régen kihaltak, nyugosznak már régen
Megtörve, megvénülve, elporladva,
Ki-hol, széjjel, idegen temetőbe,

De ő látja a rózsás arcokat,
Piciny kezek elalvó mozdulását,
Szereti őket, vágyva vissza kéri,
A régen multtá — hervadott jövőtől
Életük első bimbó-fakadását.

Reménytelenül megy a csendes éjbe.
A szürkeségbe.

Megnyílik előtte a nagy terem
 Földig érő homályosult tükörrel,
 Megvakult tükör ölmos tompa lapja
 Most véle szemben áll.

A szürkességből fehérén kivillan
 Árnyék — alakja
 Kezeit rémült tiltó mozdulattal
 Nyújtja feléje

„Mit kísértesz ismét, mit háborítasz
 Rémes halál?

Így, — így álltál előttem e tükörben
 Mikor megrontottad nászéjszakámat.
 Ifjú viruló szép alakom helyett
 Te gonosz tükör, ugyan ezt mutattad.“ —
 Megállt az idő? Vagy akkor már itt volt?
 Vagy vissza jött?

Megtörő mozdulattal

Fordul el a tükörtől, megy az éjbe,
 Mindíg növekvő sűrű szürkességbe.

Termeken végig, folyosók mentén
 Lépcsők vonalján, ki a nagy ajtón,
 A kerten végig, síkolva lengve.
 Kertvégi sírbolt töredezett rácsos
 Kerítése felé.

S mint jobban szövődik a szürke fátyol:
 A fehér árnyék

Lenge vonalja
 Siklik az éjbe,
 A szürkességbe.
 Merev fekete jegenyék mellett,
 Mint egy lehellet,
 Eltűnik végre. — — — — —
 Fehér alakját
 Magába szívta
 Rácsos bejárat,
 Kertvégi sírbolt
 Feketésege.

XI.

Meghalt az asszony. — Feketével
 Vonják be a mellék szobát
 Kalapácsok ütő neszével
 Bársonysuhogás hallszik át.

Őt ide tették — egy magába
 Alszik, mint sokszor az előtt
 Vidám virágos kis szobába, — — —
 Nem borítanak rá szemfedőt.

Puhán fekszik, mert nem merev még,
 A délutáni napsugár
 Arcán játszik. — Megszokott vendég,
 Az ablakhoz jó egy madár.

Árnyéka röptét vissza adja
Mint múltó sötét suhanást
A nagy tükör csillámló lapja.
Tükrözi majd a változást:

Hogy múlik a fény a szobába',
Az asszony arca hogy mered
Egy vég nélküli távolságba,
Hogy nyílnak ki a tört szemek,

Hogy alszanak el lassan, halkan
A színek mind egymásután
Bútor szövetjén képes falban,
Halott asszony fakó haján.

Magába szívja tükör lapja
A merev változásokat,
Árny-fényével mind vissza adja. —
Áll az idő — áll, és halad.

Tükör vizére, csillámára
Hamvas fátyol borul. — Talán
A tükrözés nagy fáradsága
Hullámszik sűrű fátyolán.

XII.

(Délután.)

Egy lámpát hoz be, asztalra helyezi,
Bár világít a nap,
A lámpa sárgás lángját mind felisszák
Fehér napsugarak.

Fekete alak volt, a ki behozta,
 Fekete, s hallgatag,
 Asztalba tükröződik lámpa fénye,
 S az ablakon süt be a nap.

Nincs a szobába senki, senki,
 Eltűnt a fekete alak,
 Csak napfény ömlik be a házba — — —
 Minden üres, s hallgatag.

Ott ég a lámpa déltől délutánig
 S midőn már hanyatlik a nap,
 Homály tolul be a szobába
 Elalszik lámpa sárgás lángja
 Eloltja ki oly hallgatag:
 A fekete alak.

XIII.

Fehér hyacinth tükör mellett
 Oldalt tőle két gyertyaszál,
 — Eloltották — mert hajnal derengéssel
 Ólomszinün jön be az ablak táblán
 A ködös, borús Február.

Ablaktáblája — asszonylélek —
 Fénytől telve, mit rá vetett
 Éj s nappalok elváltozó világa,
 Hajnal rózsás fénye, és est homálya,
 Tűnő visszfény: emlékezet.

Gyertyák dermedt-fehéren állnak.
 Tükör felett féhéren int,
 Hajnal-derengő elhagyott szobában,
 Magányos fehér illat mámorában,
 Megingó fehér hyacinth.

XIV.

(Találkozás.)

Holdfénye játszik ósdi lépcsőn
 Rajta elszállnak,
 Kik itten jártak,
 Újra és újra, számtalan árnyak.
 Jönnek mennek
 Nyugtalanító fátyoltömegben,
 Az egyik jő, a másik ismét vissza rebben.

Ünnepélyes lassan jő most egy gyászmenet:
 Fehér ruhában
 Szép menyasszony pirul, remeg.
 Kisérik ifjak, asszonyok, rózsaszín lányok.
 Mosolyognak. —
 Itt ott, említik halkán a boldogságot

.
 A boldogság! a mámor! a jövő! —

.
 S most vélük szembe jő
 Egy más menet:

Szomorú emberek
Óvatos gondosan, hosszú ládát visznek
Ingó léptekkel
Lehajtott fejekkel
Be a sötétbe.

Szép menyasszony látod
A lehullott virágot?
Azok az emberek
Temetik jövendő, halott kis gyermeked.
.
S az üres lépcsőn már senki se látszik
Csak holdfény játszik.

XV.

ÁRNYÉKSZÍNHÁZ.

Világtalan ember a színpadon —
Árnyékok játszanak körülte,
Emlékéből az árnyékképeket
Félszázados vakság rég kitörülte.

Szaval egy régi, régi költeményt
Tavaszcél, napsugárról, szerelemről,
Hangjában elmúlt évek távola
Kisértetes-halványan visszacsendül.

S míg ő szaval, egy más mulattató
Árnyképeket vetít háttér — homályra,
Színes képekkel, színtelen árnyékkal
Megnépesül a színpad zöld homálya.

De a vak ember őket nem gyanítja,
Ünnepélyes hangon szaval tovább,
Míg a vetített képek tarkasága
Körülveszi: — felszálló délibáb. —

Jönnek közel, ismét eltávolodnak,
Egy vidám színdarabot játszanak.
Néma játékkal — ölelkezik, hajlong,
Eltűnik a sok lénytelen alak.

Némelyik színes, — sűrűsebbnek látszik,
Mások pókháló-szürke fátyola
Végigsuhan, alig hogy észrevenni
S már elnyelé a színpad távola.

Szaval zavartalanul a vak ember,
Míg egyik-másik árnyék rá esik,
Hozzátapad, keresztül siklik rajta,
Felette, körülötte mindenik.

De ő nem tudja — meg nem érzi őket —
Üresnek képzeli a színpadot,
Végtelen üres, puszta távolságnak,
Eszébe jut, hogy milyen elhagyott.

Hangja félénkebb lesz, a vers elnémul,
— Zsongó nézőtér elnyeli szavát —
A színpad elsötétül — árnyak tűnnek — —
És a vak ember meghajtja magát.

XVI.

VALLOMÁS.

Ne mondd még a csillagnak sem,
Halkabban, csak halkán!
Oly csöndesen szólj hozzám, hogy
Szavadat se halljam.

Csókod ajkam ne is érje,
Szikratűztől félek,
Lángba borít egy világot
Szívem, ha felébred.

Hagyjuk, hagyjuk szívünk felett
Ezt az arany álmot,
Ezt a titkos, meg nem értett
Fehér boldogságot.

XVII.

SZÁRNYA — SZEGETT.

Üveges almáriumban,
A mint a sors összehozza
Egyre másra: emléktárgyak
Csecsebecsék felhalmozva.

Ódivatú virágtartók,
Ósdi csészék, pásztorlányok,
Szalmafonat kosárcákban
Rég itt porladó virágok.

Mit ma senki nem értékel,
Mi egykor becses volt, s drága,
Kincset érő régiséggel
Mind gondosan idezárva.

Köztük bizarr szeszélyéből
Véletlennek, ide dobva
Csilló fehér porcelánból
Ámor s Psyche kisdéd szobra.

Kis gömbölyű talapzaton,
Külön állva szembe néznek,
Psyche íjját elrabolta
A szerelem istenének,

Milyen bamba fegyver nélkül —
Röpkedne, nyúlna utána,
De hiába — Psyche könnyebb,
Mert letörve Ámor szárnya.

Ó izlésű csecsebecsét
Ifjú üde asszony nézi,
Im, e jelvény élte képét
Lelke elé felidézi.

Kesernyés lesz a mosolygás
Édes, hívó, piros ajkan,
Sóhaj lesz bűgő szavából
Mint suttogja, lágyan halkán:

„Boldog Psyche! röphetsz szállhatsz
A kék égben, tiszta légben,
Ámor soha sem követhet,
Ámor szárnya oly törékeny!”

XVIII.

GOTHICA.

Hívők az oltárra
Virágokat tűznek,
Koszorúja van a
Boldogságos szűznek
Égszín nefelejtsből
Kék búza virágból
Szagos rezedákból
Hervadó rózsákból.

Üres a nagy templom
Senki nem jár benne,
Csak nagy néha-néha
Mintha meglebbenne
Fáradt imádságok
Idetapadt szárnya,
Századokon mondva —
Mintha most is szállna

Mintha hangot lelne
Rég szétfosztott szava, — —
Erősebb a rózsák
Hervadó illata.
Imádság hullámot
Az illat felvevé
Illathullámon száll
A szüzanya felé.

Templom homályába'
Magános csendjébe
Mosolyog a szent szűz
Boldogságos képe,
Mosolyog virágra,
Hervadt Imádságra
Hervadó rózsáknak
Faradt illatára.

25

XIX.

HÁZROMBOLÁS.

Munkás inge válik le a világoskék égről,
Háztetőt bont, rombol szét, hol majd az új ház épül.

Csákányával belevág a széles kupolába
Hull a téglá, hull a cserép, le a föld porába.

Össze omlik a városnak legszebb építménye,
Omlik-bomlik keze alatt minden dísze, fénye.

És mi egykor benne lakott, ha öröm, ha bánat,
Hontalan már, — körülötte, csak üresség támad.

Milyen kemény, öntudatos, itt az egész élet,
Hangos csákány ütésétől szívem vissza téved,

Oda, hol a tetők lassan, esőben szét áznak,
Észrevétlen dőlnek össze, a kis vályog házak.

Hol a tiszta szűz levegő éltető is, lágy is,
Borzalmatlan nyugodalmas, még az elmulás is.

XX.

ÉPÜLET.

Kőből, fából, oltott mészből
Munkás kezek falat raknak,
Tarka élet jövőjéből
Egy darabot befogadnak.

Emelkedik a fehér fal
Cifraságot raknak rája
Sárgán mered ég kékjére
A tetőzet gerendája.

Ott van már a levegőbe,
Minden öröm, minden bánat,
Csak körülte felépítik
A sok falat, a nagy házat.

Készül jövő szülőhelye
Következő nemzedéknek,
Helyezkedik falaiba
Már előre jóság, vétek.

Ünnepélytől világít majd
A még meg nem rakott ablak,
Készül első nyugvóhelye
A jövődő halottaknak.

Hangja édes szerelemnek
Rezgi által majd a házat
Legyen élte rövid pár év,
Vagy megannyi hosszú század.

Mint a naptár lapjaiban
Minden perc és minden óra,
Hét pecsétű sors könyvében
Meg van írva minden róla.

Lakóinak falainak
Széjjel foszladó anyagja
Elmúltában, anyaföldnek
Porszemét mind vissza adja,

Ember, állat, virág, jön megy,
Föld porából ház felépül
Majd feloszlik — anyaföldünk
Nem gazdagszik, nem szegényül.

A még meg nem épült háznak
Ködborította jövője,
Épülése, elmúlása
Már mind itt a levegőbe'.

XXI.

ÜDVÖZLET.

Fehér falú piciny szobában
Hosszú hajú gyermekleány,
Délután heves napsugárja
Özönlik be kis ablakán.

Egyszerre csak, mintha a sugár
Kétszeresen megfénylené,
Izzóbb lesz, forróbb, tündöklőbb lesz — — —
Elkáprázik a lány szeme.

Előtte átlátszó fehéren
Egy hosszú szárnyú angyal áll,
Elijesztő szép, mint az élet,
Ígézetes, mint a halál.

Nehéz aranypalástot ad rá,
Fejére fényes koronát,
Földig meghajló hódolattal
Köszönti a kis Máriát.

Handwritten notes in cursive script, including the word "ÜDVÖZLET" and other illegible text.

Liliomszálat nyujt feléje :
Üdvözlégy szép szűz Mária!
Fehér rózsák vagy, bimbód léssen
Az Isten egyszülött fia.

Eltűnt az angyal, a leányzó,
Rémült örömben megremeg — — —
Üres a ház — csak napsugárban
Ingadoznak a porszemek.

Fel alá szállnak szünet nélkül,
Egy a másik körül forog,
A gyermek sugarába bámul,
S boldog-ijedten mosolyog.

HÁROM FALU HATÁRÁBÓL

I.

A GULYÁS.

Kolompol a gulya kerítésünk alatt
Egyhangú kolompja csendesen elhalad
A gulyás kíséri, éjji pihenésre
Éjji pihenésre esteli fejésre.

Lépeget a gulya, szól a kolomp hangja,
Hozzá bűg távolról a falu harangja
Esti felhők közé vegyült hangja téved
Lassú harangszónak, gulya lépésének.

Felpillant a gulyás a falu tornyára,
Fehér kendőt tűztek torony ablakára,
Tudja jól mit jelent kendő libegése:
Fiatal leánynak nász — vagy temetése

A fehér kendőtől oda lesz a kedve,
— Télen mikor ráért — a leányt szerette.
Aztán, legelőre került ki a csorda,
Csordásnak ilyenkor ezerféle dolga.

Faluban nem sokat látták az emberek,
Csak hírből hallotta, hogy a leány beteg.
/// Elbúsul: „de kár, hogy elmúlt már a tél is
Temetésére tán elmentem vón' én is!”

20

II.

A DOMBRÁDI PATIKÁBA . . .

A dombrádi patikába

Pirosítót kérnek:

„Nem teremtett a jó Isten
Igazán fehérnek.

„Tekintetes patikáros,
Kérem igen szépen,
Pirosból is, fehérből is,
Sokat adjon nékem.“

„Minek neked pirosító?
Színe csak megcsalna,
Hiszen olyan a két orcád,
Mint két piros alma.“

„Nem is nekem — testvér-néném
Készül ma a bálba,
Neki viszem — igen nagyon
Halvány az orcája.“

Kimegy a lány — nézegeti:
Kis fehér papírra
Nagy betűvel, kék tintával
Csak egy szó van írva.

Széjjel bontja, — hogy a piros
Festék rája ragad
Rózsánál is pirosabb lesz
A kis papír darab.

Indul a lány, egyenesen,
A Tisza partjára,
Megpihen egy szép virító
Bodza árnyékába'.

Kis tükröt vesz kebeléből
Abba nézi magát,
Tele szórja a bodzafa
Virágokkal haját.

Hull a fehér virágcsillag
Fekete hajára,
Csupa fehér virágcsillag
Rózsaszín ruhája,

Jó kedve lesz, mosolyogna,
Játszanék is véle,
De figyel: — „jaj lstenem
Harangoznak délre!“

„Csak már mostan el ne késsem“ —
Arcát pirosítja,
Szép fekete fényes haját
Simára szorítja.

„Hogy ha kifogna a révész
Holnap a kis gáton,
— Hát ha eljön? — csak hogy engem
Csunyanak ne lásson!“

Megloccsan a Tisza vize,
Felveti még habja
A rózsaszín karton ruhát,
Majd tova ragadja.

Ki is fogják, másnap reggel
Reá is találnak. —
Harangoznak a faluba'
Egy halott kis lánynak.

Oly szép mint egy viasz-szentkép
Mosolyog a szája.
Hátha halóporában is
A babáját várja ?

De orcája halott-halvány,
Mintha mészből vó'na
Pirosítót Tisza vize
Mind le mosta róla.

20

III.

NÉPDAL.

Beteg vagyok, rossz álmom volt az éjjel
Tele van a levegő is veszélyel,
Egyszerre csak meglepett egy rossz álom:
Hogy változik minden itt a világon.

Azt álmodtam: a fák fejtetőn állnak,
Méreg foga nőtt mindegyik virágnak,
Itt a földön elfogy a nap melege,
S fenn az égen szétfutott a Göncölszekér kereke.

IV.

ARANYOS PECSÉTTTEL.

Aranyos pecséttel
Írok én levelet,
Még ma éjszakára <
Megjön a felelet.

Írtam a rózsámnak:
Szava után vágyom,
Szava legédesebb
Nekem a világon.

Azt írta, azt írta
Messze városából,
Ő sem szabadulhat
Szavam hangzásától.

De jönne is hozzám,
— Hiába — nem lehet,
Tél lesz — hózivatar
Járja a hegyeket.

De ha a jó Isten
Erőt, életet ád,
Együtt hallgatjuk majd
Zöldelő erdőben
Kakuk madár szavát.

RS

V.

A BETLEHEM.

Karácsony éj, — csillagos ég alatt
Kis Betlehem, papir-templom halad,
Kivilágít ajtaján gyertya lángja
Meleg sugárral havas éjszakába.
Kis legények viszik a falun végig,
Ingük-gatyájuk holdfényben fehérlik.
Mindegyiknek tarka csákó fején,
Papirláncok a süveg elején.
Megcsendül a templom piciny harangja,
Csilingelve árad szét gyöngé hangja.

S fagyos földön kopogva lépnek,
Haladnak, mennek,
Világít utcasorban fénye
Kis Betlehemnek.
Kutyasereg kíséri őket
A falun végig —

Ugatnak egy sort, majd elhagyják,
Újra kísérik.
Ha házakba behívják őket,
Pitvarba lépnek,
Kezdődik ősrégi szavakkal
Betlehem-ének :
Zöld pázsitról, szalmás jászolról,
Ökör-, számárról
S a rég született, fényes, édes
Kis Jézuskáról.

VI.

HÚSHAGYÓ.*

Falu utcán ott hempereg
Szilaj lármás, suhanc sereg.

Ugat üvöltve nyomába'
A falu minden kutyája.

Ott van mind, a barna, tarka,
Nyírott füle, vágott farka.

Nagy bundások, korcs agarak
A kapukból kiugranak.

Közeleg a duhaj lárma,
Majd bevész az esthomályba.

Mind jobban neki vadúlnak,
Üstöt ütnek kürtöt fújnak,

* (Anarcsi szokás farsang végével, a pártában maradt lányokat kikongatni.)

Hol házban világot látnak,
Kongó-kongatva megállnak.

Nem bánják, lakjon ott bár ki,
A lányokat kongatják ki.

Haragusznak a leányok,
Pirosabb lesz az orcájuk.

Tornácos ház ablakából,
Szép fehér menyecske bámúl.

Hogy bebámúl a sötétbe,
Halványabb lesz harmat képe.

A dobszóra, a kúrtszóra,
Mintha szíve elfogódna,

Sírva mondja az anyjának:
„Csak még nekem kongatnának.“

25

VII.

ELSŐ MÁJUS.

Hajnalodik közeleg a banda
Megszólalt már a hegedű hangja,
Hegedű hang, friss pacsirta ének
Reggelt köszönt, búcsút mond az éjnek.

Megszakad egy szép leánynak álma :
„Hogy? — mi történt? Első május már ma?
Megjelenik lelke előtt távol
Zöld koszorú, menyasszonyi fátyol.

Zöld koszorú a májusfa ágán,
Fehér fátyol fehérlő virágán,
Mind mit „szépnek“ leánynak ígérnek
— Majd meghozza a keserű élet. —

Benn felsívít egy kis gyermek hangja,
Mindhiába csittítja az anyja.
A kutya is közbe ugat mélyen.
Szól a banda: „Nagyságos úr éljen!“

Az öreg úr káromkodva ébred,
Nem állhatja ezt a cigány népet.
„Ne egy forint, ne cincogjál itten!”
— „Boldog első májust adjon Isten!”

25

VIII.

TŰZHELY FÜSTJE.

Keskeny hold sarlója világít a földre
Sűrű porfelhőben ákác sorok zöldje
Felettük bemered az esti homályba
Sárgult rezgő nyárfa kimagasló ága.

Sűrű porfellegnek kellő közepébe'
Mint hosszan elfolyó távol folyam kékje
Keskenyen húzódik, majd szélesen terjed
Illatos füstje sok falusi tűzhelynek.

Itt a friss kenyérről hozza az illatot,
Emítt tököt sütnek, lekvárt főznek amott,
Sok Istenáldásnak hírét viszi széjjel
Jó falusi füsttel eláraztott éjjel.

IX.

OLAJ MÉCS.

Éjszaki szél fúj már a tengeri felett,
Egy oldalra hajtja mind a sok levelet,
Mint széles szallagok libegnek a szélben
Halkan zörög a szél tengeri levélben.

Érő magtól nehéz, napraforgó fejek,
Sugár — tányérjokkal nehezen intenek,
Virágjukban a nap összeszedett fénye,
Felébred majd télen kicsiny mécsesfénybe'

Majd ha kivilágít tél fehér havára
Rásüt a fészerbe, asszott górójára
Eltűnt napos álmok talán vissza szállnak
Szétrepült lelkébe a meghalt virágnak.

X.

BOLOND MAGDA.

„Szolgabíró az én apám,
Vicispánné keresztanyám,
Még is hányszor mezőn hálók,
Nyugvó helyem de sok árok.

„Elkerülnek az emberek,
Utcakölyök is kinevet,
Rosszat habár sohsem tettem,
Még is falu csúfja lettem.

„Testvérhugom bálba készül,
Alig fér el a sok kéztől,
Haját bontják, haját rakják,
Virágokkal beaggatják.

„Táncos nyakán nyugszik karja,
Legyezőjét úrfi tartja,
Nékem? — ha egy cigánygyerek,
Hoz egy-két lapú levelet.

„Hátha én közébük mennék? —
— Jaj szomorú az az emlék!
Egyszer én is voltam bálban,
Jaj Istenem — de megjártam!

Kis koromtól igaz voltam,
Ki is mondtam, mit gondoltam,
Másnap aztán volt szóbeszéd:
„Magda elvesztette eszét!”

Nem megyek én már hozzájuk,
Gonosz szemük, szívük, májuk,
Jobb így, — virág ki nem nevet,
Éltem így még igaz lehet.

Hintós úr ment el mellettem,
Csak alig hogy észre vettem,
Szava ép hogy fülem érte,
„Gyönyörű lány, de kár érte!”

Hát miért kár? hát ki bánja,
Szolgabíró bolond lánya,
Hogy ha mivel olyan dolgot,
Hogy ő más nélkül is boldog?”

XI.

AGGLEGÉNY.

„Kezd rá csak cimbalmos!
Hogy is volt a nóta?
Nem hallottam már vagy
Tíz esztendő óta.

Szép fiatalságom
Akkor volt virágba,
Akkor bomlott értem
Falunk minden lánya.

De tán nem is értem?
Nem is engem nézett,
Csak a nótából szállt
Rájuk az igézet?

Most a sok leányszem
Felém már nem ragyog,
Pedig én még mindig
Legény-ember vagyok . . .

Ott a szomszédháznál,
Éppen átellenben
Öreges asszony ül
Küszöbömmel szemben.

— Rég ő volt köztük a
Legszébb fehér cseléd. —
Szoptatja újszülött
Legkisebb gyermekét. — —

Én meg csak a nótát
Egyedül hallgatom,
Mintha szemem égne? —
Ejh! magam nem hagyom!

Az asszony már úgy sem
Lehetne a régi,
Ha jegygyűrűjét is
Én adtam vón' neki!" —

XII.

NEM VÉTKEZETT.

Ünnep volt az Kandáné szivére,
Bodor Jóska ha hozzá betére,
Kalapjához tűzött egy virágot,
Két szemében gyujt neki világot

Hogy ha mások jöttek a csárdába,
A csaplárné, jaj dehogy is bánja!
Ha bor mellett ölükbe ült még is,
Unalom volt, meg keserűség is.

De ha Jóska hozzá leült szépen
Csak a kezét fogta a kezében,
Csak a fejét hajtotta előre,
Boldog is lett, szégyellős is tőle.

Alig beszélhetett a legénnyel,
Feltűnt-letűnt zivataros éjjel.
Betyár volt — hát száz felé járt útja,
Hogy hová? csak a holdvilág tudja.

Később deresedett haja szála,
Többször bevetődött a csárdába,
A menyecske boldog is lett, szép is,
Megbámulta még az irigység is.

Mind ez alatt, kis lánya, a gyerek,
Csinos eladóvá cseperedett,
De ha legény a csókját akarta,
Csak azt mondta: „nem vagyok a fajta!”

Egyszer télen, egy zimankós este,
— Kandáné épp a lányát kereste —
Hogy benyít a sötétes szobába,
Fehér cseléd a Jóska karjába.

Nem is látja, még is kitalálja:
Szeretője a tulajdon lánya!
Öleli, mint őt sohsem ölelte! —
Lángba borul a Kandáné lelke.

Azt hiszi, hogy megöli a szégyen
Kipked-kapkod: most mitévő légyen?
A betyárt tán zsandárkézbe adja?
Hisz' az a lány, tulajdon magzatja!

Egész éjjel ébren tartja gondja.
Másnap reggel, elmegy a templomba,
Meggyónja egy papnak minden vétkét:
„Rossz életű, megöli a kétség“.

De nem szűnik szíve dobogása,
Mintha hibás lett volna gyónása,
Hisz' az egygyel nem volt semmi vétke,
S árva szíve majd meghasad érte.

RS

XIII.

HAMVAZÓ SZERDA.

Rythmikus próza.

Fanyar kék februári légbe
Felnyulnak a kopár akác galyak;
Falú házai mind keményen állnak,
E világos kemény reggelben
A világos kék ég alatt.

Temetőről jövök
Ott porlad az élet
Melyet nyár folytába
Aratott a halál:
Hamú és por! Por és hamú!

Az utca végről, muzsika szó hangzik,
Lakodalom volt húshagyó kedden.
Benyulik a vígság a bőjti napba.

Szekeren cigányok, már induló félbe.
Magasan felmered, a nagy bőgő hosszú
Madár nyakú vége
Világos kék égbe.

Legény táncol a szekér előtt.
Mutatja, hogy néki:
A bőjti nap semmi,
A vígság, az élet ez minden, minden!

Muzsika szó hangzik,
Szomorú izgatón
Kétségbeesett — lágyan

És benn a házban
A házaspár nyugszik,
S keletkezik az élet
Mely hamuvá lészen,
Keletkezik a lény,
Mely jövő porát adja.

Számtalan jövő
Nagy nemzedékek
Porát és hamvát.
Muzsika szó hangzik
Távolabb, Távolabb:
Hamú és por! Por és hamú!

RS

XIV.

HOLDVILÁGNÁL.

Fehér homok úton, holdvilágos éjjel,
Két csendes ökör jön, megrakott szekérral:
Tengeri a kasban, s a legtetejébe
Három óriás tök halvány kereksege.
Két ember kíséri, — ők is lassan lépnek
Nyugodt-megfontoltan egy két szót beszélnek
De aztán ajkukról a szó csak elmarad,
— Homokban a szekér nesztelenül halad —
Békesség szívükben, béke a táj felett,
Eszükben egyedül, csöndes emlékezet:
Harmatos reggelről, munkás napos nyárról,
Növesztő esőről, érlelő sugárról,
Ar Isten áldása, róla el nem maradt,
— Homokban a szekér nesztelenül halad.

XV.

OLIGARCHA.

Szabolcsi homokban a nap perzsel, éget,
Ellepték az utat búcsújáró népek :
Fátyolos kereszttel, piros lobogókkal
Haladnak Pócs felé hangos énekszóval.

Mint hömpölygő folyam lusta nehéz árja,
Hullámzó fejkendők fehér sokasága,
Hullámzik a népség elhaladó lépte
Napsugártól, árnytól heves foltra tépve.

Keskenyül a homok. — Akác sorhoz érnek.
Hosszabbra húzódik vonalja a népnek,
Éles fordulónál most útjokat állja
Hatalmas testével a falu bikája.

Megrémül a népség, megrémül az állat,
Néhány pillanatig merőn szemben állnak.
Melyik rész támadjon? mi lesz ennek vége?

Megmozdul a nagy rúd a zászlós kezébe
Neki áll most bátran, a kereszttel vágja,
Dühösen rohan el a falu bikája.

XVI.

ÉJFÉL UTÁN.

Homokos domb, puszta róna,
— Mintha csak hólepte volna —
Fehérlik a holdvilágba,
Pedig még csak dér se járta,
Épp hogy mesgyés árok felett
Zörögnek a hullt levelek.

Jön egy vándor: „hej mit látok?
„Soha ilyen holdvilágot!
„Vagy szemem csal? Boldog Isten!
„Máskor temető van itten,
„Most pedig egy vedlett csárda,
„Mécs világ az ablakába.
„De hiszen már hatvan éve
— „Emlékszem a szóbeszédre, —
„Hogy itt hajdan csárda állott,
„Rég elporladt, rég elmállott,
„Még is itt áll most előttem,
„Vagy tán más helyre vetődtem?“

Nézi a vándor a falat,
— Hegedü van hóna alatt, —
„Már akárhogy, csak benézek,
„Van-e vendég? — Varjufészek, —
„Úgy hívták a csárdát régen,
„Nagy híre volt a vidéken.
„Újra épült? — Furcsa lenne,
„Ha még volna varjú benne.“

Kormos pitvar sötétjéből
Ivóba lép — majd megszédül:
Mint egy méhraj körül zsongja,
Lepelhalmoz, holtak csontja.

Fehér leplek hogy repülnek!
Kócos hajak elvegyülnek,
Őrült táncnak forгатagja
A muzsikust elragadja.

„Jó hogy jöttél, nagy bál van ma,
„Csak az kár, hogy nincsen hangja.
„Élő vándor szépen kérünk,
„Muzsikálj éjjelig nekünk!“

Falon ketyeg egy nagy óra,
Tízre jár a mutatója,
A vándor leül alája,
Vígán szól a muzsikája.

„Jó, hát hegedülök néktek,
„Fehérleplü csontváz népek.“

Húzza hosszan, húzza szépen, —
Vonójával a kezében,
Hogy amazok meg ne lássák,
Igazítja a járását
Az óra mutatójának,
Vége-hossza sincs a bálnak. —
Az idő bárhogyan halad,
A mutató helyben marad.
Néha néznek az órára:
„Még mindig csak tízre járna?
„Hej, nem halunk mi meg soha,
„Csak mulassunk! — most vagy soha!“

Egyszerre a vígság táncba,
Suhanásba, fordulásba
Belezúdul hosszan, mélyen,
Egyhanguan, nagy kevélyen,
Távol toronyóra hangja:
Egy órát üt a harangja.

Felzudul a lepelhalom,
Van rohanás, riadalom,
Takarodás egy-kettőre:
„Ki, csak ki a temetőbe!

De a sok sír már mind zárva,
Befedve — — eltűnt a csárda. —
— — — — — — — — — —

Temetőőr bámul reggel:
Csonttal, halottas leplekkel
A temető teli szórva. —
S szobájába tán az óra
Megbolondult? De mi végett?
Hogy még csak most mutat négyet!

És a temető árkába,
Kakukfű száraz bokrába
Vándor ember alszik mélyen,
Isten tudja, hogy ki légyen?
Alszik mélyen elmerülve,
Mellette a hegedűje.

XVII.

A KERTÉSZ SÍRJA.

Régi kertet sűrű fehér
Hópehelykék hintik tele,
Közbe még felkavarodik
Hársfák sárga, hullt levele.

A kéz, mely itt tisztogatta
Gereblyélte az utakat,
Eltűnt — pihen mindörökre
Ujan hantolt kis domb alatt.

Az első hóvirág virít
— Ő ültette nem is régen —
Ki már halál-angyallal jár
Paradicsom díszkertjében.

Hideg téli levegőben
Füstfellegek kéken szállnak,
Üvegháznak kéményéből,
Hasábjáról ákácjának.

Ezt a fát is ő ültette,
Még alig múlt három napja,
Hogy fűtésre a legénnyel
Az ákácát kivágatta.

Őszi szellő hajtogatja
Könnyű kékes füstfelleget,
Elfujja a temetőbe
El a kertész sírja felett.

S melyeket oly gonddal ápolt,
Benn, virágház melegében,
Sűrűn egymáshoz simúlnak
Zöld levelek, lágyan szépen.

Egy egy késett téli virág
Kék-pirosan nyitogatja
Kelyhét — benne alakot ölt
A kertésznek gondolatja.

S kinn elhagyott temetőben
Díztelen kis sírdomb felett,
Hullatja nagy felhő-virág
A csillogó hó levelet.

Míntha májusfa levele
Hullanék a sötét sírra,
Hósziromtól, jéglevéltől
Fehérlik a kertész sírja.

XVIII.

AZ EDÉNYES.

Rászürkült a hideg alkony
Havas téli tájra,
Hómezőket ember nem — csak
Farkas, róka járja.

Sivít a szél hegyen, völgyön,
Az utak is hóval
Tele fúva

Nehezen jön

Egy kis szürke lóval
Nagy alkotmány: magas szekér,
A kosárja széles,
Messziről jön, Cserecsényből,
Egy késett edényes.

Jobb időben indult ő el,
De a tél meglepte,
Fehér hóval utat, mezőt,
Mind beterítette.

Kis szürke ló nem is leli.
Útját a fúvásba,
Ahogy kapar, patkós körme
Csak jobban beássa.

Egyszer, mintha ráakadna
Keményebb talajra,
Patkó koppan — az edényes
Csodálkozva hallja :

„Ahán! vasutnál lehetünk,
Átjárót találtunk.
Látod szürke, nem ment kárba
A mi fáradságunk.“

De a szekér nem gördül át,
A hó lágyabb, mélyebb,
Kereket fog — a kis szürke
Egy gödörbe mélyed.

Csak egy helyen kapálódzik
Igyekező lába,
Húzná-vonná a szekeret
Hiába, hiába!

Sűrűbb, szürkébb lesz az alkony,
Csak a hó fehéren,
Mindig jobban világít az
Elvakuló éjben.

Lassúbb, csendesebb az alkony,
Mind belevész jobban.
Minden hangja — véghetetlen
Fehér hullámokban.

De most csendes moraj hangzik
Az elhagyott éjbe,
Közeledik — beletompul
Süket fehérségbe.

Közeledik — vele egy fény —
Meleg sugarától,
Pirosas lesz hólevegő
Ködös szürke fátyol.

Pirosan megingadozó
Szürke ködleplekbe,
Jön egy nagy fekete árnyék
Nehéz rémületje.

Szikrákat szór a nagy árnyék
Hóhalvány sötétbe,
Forognak a kerekai,
Füstöl a kéménye.

Jön, jön feltarthatatlanul
Közelebb, közelebb,
Nagy, szikrázó árnyékszerű
Fekete szörnyeteg.

XIX.

AZ EPERFA.

Szép eperfa áll kevélyen
Széles udvar közepében.

Hizelgőn süt a nap fénye
Tükrös sima levelére.

Nem is éri be levéllel
Szép édes gyümölcsöt érlel.

Gyümölcseit szórja adja,
Csirke, kacsá látogatja.

Többet többet szór majd széjjel
Friss gyümölcs nő minden éjjel.

De egy hajnal tépve látja,
Összetörve minden ága,

Meredeznek kopár ágak
— Már alakja sincs a fának —

Édes bogyót mert hogy termett
Tépi, vágja, kővel bottal
Minden gyermek.

Virágfolyam. XX.

XX.

VIRÁGFOLYAM.

Kivirított már a bodza
 A gyalog is, meg a másik
 El is szórta virágait
 Piros hajnal-hasadásig

Egymásután a virágok
 Jönnek, mennek, száguldanak,
 Egész tavasz, egész nyáron,
 Mint egy széles virág patak.

Előbb ibolyáktól kéklík,
 Illatozik levél-habja
 Majd orgonát gyöngyvirágot,
 Mind mind magával ragadja.

Liliomok, rózsák jönnek
 Gyorsan illó füzértáncba,
 Búzavirág, pipacs merül
 Nem pihenő rohanásba.

Még százezer könnyű virág. —
Végre csak sárgult levelet
Hullat az ősz hideg habja
Behorpadó sírok felett.

Ezek is majd tovább folynak,
Elfujta már őket a szél,
Csak hómezők felett rohan
A nyugtalan ördögszekér.

XXI.

VETÉS.

Régiokről szólnék
De minek is mondjam?
Nem érti meg senki
Széles magyar honban.

Más nyelvet beszélnek —
És az ősi vérbe
Becseppent az újnak,
Idegennek mérge.

A régi szokások
Halványulnak mulnak,
A régi őserdők
Mind a porba hullnak.

Eladják a földet
Mít az apjuk szántott
Sok pénzen veszik meg
A nyomoruságot.

Csak a föld maradt meg,
Csak a föld a régi,
Kimeríthetetlen
Jósága, szépségi.

Hol a fát kivágják
Kalász terem rajta
Hol ez sincs, hát dudva —
Az is régi fajta.

Megtartja varázsát
Jobb idők mentére
Elhullt, elmúlt hősök
Porba kevert vére.

Ki tudja, mit takar? — —
Tán újra teremhet
Áldott, szentelt porból
Még egy magyar nemzet?

EGY HÉT

I.

HÉTFŐ. MUNKÁBA.

Falu utcájába tolul a reggel,
kelet felől csöndesen jó elő
harmatosan, üdén. — Fehér sereggel
telik meg az útszéli legelő.
Elől libák jönnek a kapusorból,
háromszögű nyomot hágy útporába
sűrűn egymás mellett — majd összefolyva
kétszáz liba sárgálló, hártvás lába.
Majd más nyomok vonulnak el felette: x
nehezebb léptek mélyebb szélessége,
lassú ütemben megy a falun végig
falusi csorda ingó fehérsége,
Almatag szemű, habos-fehér szőrű
tehenek közül magasan sötétlik
ráncos nyaka a falusi bikának,
komolyan, lassan, megy az utcán végig.

Ébred a falu, megnyilnak a házak
 egy s másik ajtó — kiömlik belőle
 üde reggel harmatpárái közzé
 megannyi éj elfogott levegője,
 és lassan jönnek ki az emberek.

Gubásné:

„Vedd Palikám a vesszőkosarat,
 a kis korsót is töltsd meg hideg vízzel,
 — még egy darab sütőtök megmaradt
 ropogós hajjal, jó gesztenye ízzel.
 Azt is vigyük ki.

Húzd fel a csizmádat,
 Szent Mihály nap után hideg a szél.
 Hajtsd be még a kis kertbe a kacsákat.“

Palika:

„Mamám a hajam borzoli a szél.“

Gubásné:

„Sohse bánd lelkem, — rongyos a kalapod
 — hiszen eleget nyúztad egész nyáron,
 már újat nem veszünk — majd veszek néked
 báránybőr sipkát holnap a vásáron.“

Palika:

„Keresztapám meg cukorsípot ígért. — — —
 De a vásárba én is elmegyek!“

.....

Gubásné:

„Milyen csapzi a Dobos Péter ökre,
Szent Isten, hogy megszállták a legyek!“

Dobos Péter:

„Hát persze, azért csapdos a szarvával
Külömben olyan szelid mint a bárány,
Talán beviszem holnap a vásárra? —
Ha jól eladnám, mást veszek az árán.“

Gubásné:

„Hát mért adná el kend?“

Dobos Péter:

„Az egyik szarva
jászol közzé szorult, kicsit meglódult
Szent György napkor — azóta kenegetem
de tökéletesen csak be nem gyógyult. —
Nem ül fel komám asszony a szekérre?
A csutkám kint van még, most megyek érte.“

Gubásné!

„Köszönöm.“

Dobos Péter:

„Jó szívvel.“

Gubásné :

„Jó lett a termés?“

Dobos Péter :

„Maradható, csak sok szárazság érte. —
De Pali, ugyan sápadt kis legény vagy,
vékony dongájú.“

Gubásné :

„Mégfázott a szentem,
hát nem elszökött tegnap a nagy szélbe
csak hogy egy percre a házból kimentem.“

Dobos Péter :

„Aztán hol voltál?“

Palika :

„Édes mogyoróért
a kastély kertbe.“

Gubásné :

„Szaladtam utána
de mire oda értem, már felmászott
a sok galy közzé, a mogyoró fára.
Csak úgy hulltak a levelek körülte,
hogy kapaszkodott — meg se látta volna
a kertész úr — de ködmöne meglátszott

mert könyökének piros volt a foltja,
meg hallatszott is, — hogy a galyon himbált
megrecsegett az egyik ág alatta,
Azt hallotta a kertész — — de resteltem
hogy gyermekem még meg is pirongatta.
Csak fáj az egy anyának.“

Palika :

„Úgy se látták,
hogy előbb még felmásztam a kű-lóra.“

Dobos Péter :

„Meg van még a kű-ló? virít körülte
az a temérdek sok hónapos rózsa?“

Palika :

„Persze hogy virít.“

Dobos Péter :

„De rég jártam arra
tiz esztendeje is mult, — pedig régen
mennyit voltam ott a mogyoró fákon,
de legtöbbet a kű-ló tetejében.
Csak inges pulya voltam, mikor hozták,
két nagy szekeren, — Dajka János hozta
Tokajból. — Rácsot is raktak körülte,
Áron a kulcsár meg is aranyozta.“

Palika :

„De rács már nincs.“

Dobos Péter :

„Nem is tartott sokáig. —

Az öreg úr még élt, ő maga mérte
a helyét ki. — — — Hogy ott bámultam, mondta:

„No, mássz fel rá, majd hatost adok érte.“

Én megkérdeztem: „a kő-lóra másszak?“

ő nevetett, hogy ígygen elneveztük.

„Nem kő-ló az, de oszlop, hát nem látod?“

de mi azért csak kő-lónak neveztük.

Haj, haj, de régen is volt! — körülállták,

ha vendégek jöttek — apraja, nagyja,

a kő-lovat, de szép szóval dicsérték,

hogy milyen fehér kőből van faragva.

Ott volt egy asszony, egy nagyságos asszony

vagy grófné. — — — Hogy fehér kezét rátette

a fehér kőre, olyan hófehér volt

hogy elsárgult a fehér kő mellette.

Beszélték, hogy az öreg úr szereti,

— mert hogy még fiatal volt akkortájba —

a grófné meg is halt, az úr nem nősült,

mondták, hogy halálig búsult utána.

Hé Csálé! Bimbó! hol a nyavalyába
fordulsz az árokba, te бүdös féreg?“

Gubásné :

„Köszönöm szivességét, Péter bácsi,
én most már itt a gyalog útra térek.“

Dobos Péter :

„Jobb lesz fent a dülönél komámasszony,
itt még szekérrrel át megyünk a sáron,
csak nem szárad ki ez a rongyos kátyú,
itt feketélett egész áldott nyáron,
Pedig már egyszer igazították is,
még taliánok hányták ki az árkát.“

Palika :

„Bácsi még taliánt is látott?“

Dobos Péter :

„Láttam,
taliánt, muszkát, minden Isten átkát.“

Palika :

„Muszkát is?“

Dobos Péter :

„Azt is. — Inges pulya voltam,
de úgy emlékszem rá, hogy erre mentek.
egy csapat szürke lovon, egy feketén,
egy másik sárgán, mind a regementek.

Gyalogosok is voltak. — Balázs Károly földjéről a sok dinnyét mind leszedték azon éretlenül — — minden hajastól talán még az indáját is megették.

Szegény édes anyám meg sirva mondta: „fiam, már úgy is vége a magyarnak, hej de nagyon is rossz világot élünk! az Isten tudja csak, hogy mit akarnak? Hát a világ biz' nem javult azóta.“

Gubásné:

„Hová viszi kend ütni a forgóját?“

Dobos Péter:

„A szeszgyári malomba.“

Gubásné:

„Talán én is,
csak nem tudom, hogy vámolják kilóját?“

Leszállnak a szekérről — Palikát
Gubásné lesegíti, kézen fogja
úgy mennek két tengeri fal között
susogó levél között a dologba.

Susog a tengeri levél
Selymes színűn, halvány sárgán
Madár himbál, napraforgó
Mélyen hajló, nehéz ágán.

Nehéz sötétkék ég alatt
Homok dombok piros fénye,
Egyes nyárfa sárga lángot
Égőn borít sötét égre.

Tengeri sor zizgése közt
Harmatosan, hosszan halad,
Perjés út a távol felé:
Vég nélküli hosszú szallag.

A távolnak homályából,
Fejkendőknek sötét árnya
Jönnek, jönnek az asszonyok
Ki munkából, ki munkába.

Ki munkából, ki munkába,
Ki életbe, ki halálba,
Szakadatlan hosszú sorba
Fejkendőknek sötét árnya.

II.

KEDD. VÁSÁR.

Homok dombok sárgálló oldalán,
 két hosszú sorban, kifogott szekérben
 felhalmozva, halványzöld rakásokba
 mi csak káposzta termett a vidéken,
 kemény fejek, — mint az üveg törik
 minden levél, de egymásra szorítva
 gömbölyödik halavány selymessége,
 egymást védőn fodrosan beborítja.
 Tovább, a marhavásáron fehérlik
 sűrű tejszínűn a sok szarvas marha
 mint elszáradó erdő felső ága
 magaslik ki mindegyik fényes szarva.
 A lóvásáron gyorsan váltakozva,
 kék, ég-visszfényes, sárga barna foltok. —
 Mint virág-ágyak, tarka színességben:
 Fehérlő sátrak, kis portékás boltok.
 Szallagok, kendők függnek egymás mellett,
 szélben himbálnak. — Megcsillan ezüstje
 kis tükörnek. — Sötétlő sokaságra

kéken borul a Lacikonyhák füstje,
Földre terített nagy fehér ponyvákon
báránybőr sapkák sűrűn feketélenek
kisebb fiuk csak kívánkozva nézik,
alkusznak, válogatnak a legények.
Gubásné megforgatja a sapkákat,
hatot is vesz kezébe, súlyát méri,
ott hagyja — elmegy a szomszédos boltba
vissza jön — árának felét igéri:
„Adja? nem adja? — Istenem de drága!”

A kereskedő:

„Valódi báránybőr.”

Gubásné.

„Hát úgy se bánom,
egy hetvenért megvenném, ha nem adja
hisz' más sipka is akad a vásáron.”

A kereskedő:

„De nem ilyen szép, tessék csak megnézni
kívül belül milyen finom munkája.

Egy más asszony:

„Szerencsés vásárt kívánok! mit vesz kend?”

Gubásné:

„Sipkát vennék.”

A másik asszony :

„Hát hol van Palikája ?“

Gubásné :

Beteg a lelkem, hideg borzongatta.
Az este csak úgy játszott a kezével.“

A másik asszony :

„A hűlés, csak a hűlés lehet rajta,
párgolja meg csak szőlő venyigével.“

Gubásné :

„Még azt is mondta : ,mamám ez a sok víz
jaj, mind rám jön, mindjárt megfulok tőle !‘
csak biztattam : fiam, hisz víz sincs itten,
de ő csak kapkodott a levegőbe ;
kérdeztem : fiam, nem jössz a vásárra ?
hát nem szólt semmit, csak a fejét fogta.“

A másik asszony :

Ni, a Murgó most milyen urasan jár !
a kalapot ha nem kapta, hát lopta.
De megéheztem ! — Józsink ugyan hol jár ?
Megkérdem ! nincs-e harapni valója ?“

Gubásné :

„Nézze csak, hogy rúg az a fekete ló !
persze mert lecsúszott a takarója.“

az háborgatja. — Azt mondom, legjobb lesz
 ha betérünk itt a Lacikonyhába,
 Simkánénak jó friss husa szok' lenni —
 de nagyon felment most a sertés ára.“

.....

Szabad tűzre rakott nagy vas üstökbe'
 sisteregnek a piros-barna zsírba'
 pecsenye darabok — nagy vasvillával
 hogy kiszedik — végig csepeg a zsírja.

A tebernából muzsikaszó hallszik,
 benn látszanak mint alig színes árnyak,
 legények, rozmaringos kalapokkal,
 összefogódzva, duhaj táncot járnak
 a legnagyobbik alig áll már lábán
 vagy csak úgy tesz? — dereka hajlik hátra,
 lába előre szalad, arca lángol,
 szilaján fenyeget a muzsikára.

A két kisebbik aki körül fogta
 halványabb arcú, — gyenge kis legények
 a szilaj nóta is félénken hangzik
 ajkukról, mintha távol temetnének.

Az egyiknek még alig pelyhes álla,
 de büszke rá, hogy ő is már nagy ember,
 bámulattal néz a magas legényre
 elázó, szerelmes leány-szemmel.

Gubásné nézi:

„Palikám a lelkem
is ilyen lesz tiz-tizenkét év mulva.
Hajh: lenne, lenne — ha csak mint a fáról
éretlen gyümölcs — elébb le ne hullna.

És megy Gubásné, viszi a kis sipkát,
hogy megy az úton, oldalt süt szemébe
a lemenő nap, — pirosuló magvától
vagy járástól tán? — pirosabb lesz képe.
Míg eltűnt a nap, lesiklik az égről
ákácsor közé — elfakult világa —
s az országúton végtelen szekérsor
fúródik be a szürke esthomályba,

Szekér sorok,
Fényes fáklya
Eltűnik az
Esthomályba.

Itt egy árnyék
Ott egy árnyék
Felmerül — eltűnik
Vár még.

'S észrevétlen
Köztük vágat
Egyik réme
A világnak.

Egyik réme,
Fejedelme,
„Szerencsének“
Keresztelve.

Aranyat szór
Út sarába,
Fut, irámlik
A világba.

Mind előtte
Porba hullnak
Mind előtte ×
Leborulnak.

De ő meg se
Látja őket
Szenvedélytől
Reszketőket

Vakság van
Nytott szemében
Vakon rohan
Éjji fényben,

Itt egy fáklya
Ott egy fáklya,
Vissza csillan
Tünde lángja. —

Mind elvesztek
Mind elszálltak
Fényfoltok
Iramló árnyak.

25

III.

SZERDA. SZERELEMRŐL.

Bál van a jegyzőéknél szerdán este,
Névnapot ülnek, Terézia napját,
vendégek a nagy pecsenyés tálakat,
pulykával, őzzel kézről-kézre adják,
bort töltenek szűkszájú üvegekből,
— két boros pohár halkán összecsendül —
a segédjegyző Juliskához hajlik,
suttogva beszél örök szerelemről:
„Juliskám, boldogságom üdvössége
csak egy szót mondjon! — majd meghalok érte,
e kis szóért.“

Juliska:

„Jaj, Albert úr, mit beszél?
hisz' már kezemet oda is ígérte
az édes apám.“

Albert:

„Kinek?“

Juliska :

„Úgy is mindegy.

De vagy két hete már, hogy jegybe járok
úgy elválaszt ez, mint az élő embert
a halottaktól egy temető árok.“

Albert :

„De miért tette? hát rám nem is gondolt?“

Juliska :

„Apám kívánta — engedelmes lánva
voltam mindig, — mit tehetek én róla,
hogy azt gondoltam: maga nem is bánja.“

Albert :

„Oh nem! — csak oda minden boldogságom
úgy fáj a szívem.“

Juliska :

„Hisz' az majd meggyógyul.“

Albert :

„Igaza van előbb-utóbb meggyógyul
ha egyébtől nem, egy ólom golyótól.“

Juliska :

„Az Istenért, édes jó Albert kérem
ne szóljon így.“ — — — — —

Albert :

„Majd hozzon egy virágot,
ha menyecske lesz, a koszorújából
sírjára annak, kit halálra bántott.“

Juliska :

„Hisz' nem akartam, nem is bántottam meg,
de maga nem szólt — édes apám mondta:
a leány akkor menjen, mikor kérik, —
hét gyerekkel szegénynek sok a gondja.“

Albert :

„Jó, jó, hát ne is beszéljünk már róla —
hisz csak elmulik e nyomorú élet!
Majd ha viszik magát az esküvőre,
akkor szakad ki belőlem a lélek.“

Juliska két szemébe könnyek jönnek:
„Jaj, édes Albert, de mennyire bánom!“

Albert :

„Hát szeret egy kicsit?“

Juliska :

„Hát még se tudja?
Egyedül csak magát, a nagy világon!“

Albert :

„Köszönöm édes, drága gyöngyvirágom !
Boldoggá tett.“

Gyöngén egymáshoz érnek
az asztal kendő alatt hideg újjak,
kézhez símult kéz, megremegő térdek,
Albert úr a lány kezét fogva tartja,
ha gyöngén még — de a lány már nem állja,
pirosan száll fel arcába, nyakába
az élet pírja, a szerelem lángja,
kezét kirántja, kiszalad a házból.
Észrevétlenül kionson utánna
Albert úr — keresi míg megtalálja
a konyhán tul, a pitvar ajtajába.
Sötét a pitvar, csak az ajtó résen
Siklik be vékony holdsugárnak fénye,
hosszukás fehér rezgő foltot rajzol
a deszkás pitvar sötét közepébe.
Egy eltévelygő sugárja a fénynek
Juliska göndör szőke haján játszik
a lány alakja bársonyos homályban
Oly keskenynek, oly törékenynek látszik.

Albert hozzá megy, elvonja a fényből,
az ajtó mögött magához szorítja,
nem szól hozzá, már nem kéri szerelmét
csak haját nyakát csókokkal borítja, — —

Juliska szó nélkül lesz szeretője,
most már ő fonja karját hevesebben
Albert köré, — Nem bír elválni tőle
az ő szíve ver most már sebesebben.

Akkor se szól, hogy be megy a szobába
csak kezét emeli — tán szemét bántja
sárga, erős, mindent látató fénynyel
a széles lángú petroleum lámpa.
De nem ügyelnek rá, csendben leülhet,
gondolkozik: — — egy perc mult el? egy óra?
vagy százezer? mióta vele ott állt
zöld holdvilágnál, a pitvar ajtóba?

Orcája ég, csak akkor halványul el
Mikor Albert úr belép a szobába,
egy világért se tudna most ránézni,
mélyen beharap keskeny ajakába.

Mikor már mind elmentek a vendégek
ákác tövébe, az udvari padra
leomlik, — arccal borul a lócára
és zokog, mintha szíve megszakadna.
aztán szétnéz: —jaj késő is lehet már
a faluba a házak mind sötétek
Csak Gubásné ablaka világít még,
ugyan mért nem oltják ott el a mécset?

Őszi légbe, ki megállna
Hogy lehetne édes álma?

Koporsónál könnyes szemmel
Ki gondolna szerelemmel?

Még is ott repül a légbe,
Közel, — kékes messzeségbe.

Száll virágról, fűről fáról,
Fényes napból, holdvilágból.

'S akit érint, már nem tudja,
Merre fordul vándor útja?

Égben, földön száll egy ének
Hangja a nagy mindenségnek:

Füben fában összecsendül
S szól, az ősi szerelemről.

IV.

CSÜTÖRTÖK. GYERTYALÁNG.

Alkony jön az utcába, őszi alkony
falusi füstszag száll a levegőbe.
Két ökör fehérlik az esthomályból,
hamvasan csillog sima fehér szőre
gyönyörű ökrök — egyik a járomnak
íve alatt fejét oldalra hajtja,
hogy ne akadjon be a kerítések
deszkái közzé széles, hegyes szarva,
krumplit szállítanak — hogy ha legurul egy,
gömbölyün ül meg a kerékvágásba,
alig látszik a barna homok közül,
s mintha csak hívná, mellé gurul társa.

Elalvó őszi kerten megy keresztül
Gubásné, mintegy mély álomba járva,
orvosságért indult fel a kastélyba,
de lassan megy mintha már jót se várna.

Elsárgult fák sok színű hulló lombja
ellepte a gyepet, az utak szélét,
zsugorodott plátánlevél megzörren,
zörögve telíti az út szegélyét,
Némelyik fa lombszoknyáját leoldta
gömbölyűn terül a füben alatta
levetett lombmez — meztelen magaslik
belőle ki a fa sugár alakja.
A tavon elmerülő csendes csolnak
körülte a tó víztükrét belepték
hullt levelek — sűrűn egymásra tolva —
megannyi halvány szárnyú, fáradt lepkék
csak hol szellő a levél lepedőket
szűkebbre tolja — csillámlik ki fénye
a tóvizének — benne tükröződik
ecetfák biborpiros tüneménye
gyep közepén halvány oszlop fehérlik
aranyárga levéllel teli szórva,
rózsaszín selymes fáradt levelekkel
borul reá a sok hónapos rózsza,
Gubásné előbb összerenzen tőle,
hogy „*mint egy embert*“ maga előtt látja
majd megismeri: hiszen ez a kü-ló!
lesz-e még egyszer rajta Palikája?
és ott a celtis girbe-gurba ágán
körülte hulló szép arany esőbe,
szed-e valaha mézes mogyorókat?
meglátja-e a kertész elmenőbe?

De csak röviden tűnődik Gubásné:
 „Majd adnak a kastélyba orvosságot —
 ha ott van a kertész úr a konyhába
 kérek tőle — ha csak egy szál virágot.

Minek is virág? — „Palikám szereti“ —

— — — — —

Mire vissza megy, sötét lesz egészen,
 a korcsma előtt széles gyékény-kucska
 megvilágítva — ünneplésre készen.
 Zsidó asszony jön, gyertyával kezében
 a ház előtt — fehér meszelt falára
 a korcsmának — mély sötéten vetődik
 alakjának nagy, feketéllő árnya,
 Fekete árnyat nyugtalan köríti
 fehér falon a gyertya meleg fénye
 telített sárgán — — — — —

eltűnik az asszony
 gyertyájával a kucska belsejébe.

— — — — —

Sötét lesz kint, csakis gyékény fonatja
 a kucskának, mintha át melegülne

— — — — —

mintha falu elpihenő határán
 mindig több bársonyos sötétség gyűlne.

— — — — —

Rohannak az ürben
 Rémes régi árnyak
 Erdő sűrűjéből
 Jönnek, majd megállnak.

Felszállnak elhagyott
 Oltárok tüzéből
 Elmúlt ezredévek
 emlékezetéből.

Mind mind odafordul
 Ősi Istenéhez,
 Kit sohasem látott
 De kit tán megérez?

Feltalálni véli
 Szörnyeteg képében,
 Vizek mélységében
 Erdők rejtekében.

S ezer kéz, ezer kar
 Esdve nyul utána,
 Az ég távolába'
 Az éjji homályba.

Rég elporladt kezek,
 Jövő nemzedékek :
 „Nyomoruságunkon
 Könyörülj meg kérlek!

Jöjj közzénk! légy ember!
Vedd fel lelkünk-testünk,
Nekünk meg tedd, hogy mi
Istenek lehessünk!“

20

V.

PÉNTEK. AZ IDEGEN.

Szürkén ébred a nedves Péntek reggel.
Szürke, sáros lett a falu utcája,
Elmállt a kerékvágás, mert az éjjel
egész éjjel szakadó köd hullt rája.

Gubásné udvarán kis kacsák, csirkék
a kút körül szétfolyó sárban járnak
emelgetik fejüket, de ocsut már
gazdasszonyuktól mindhiába várnak,
nem jön az ki, csak egyszer, kendő nélkül,
hajadon fővel megy az utcán által:
„Jaj Julis néni jöjjön, ha egy percre,
nézze már meg, hogy mi van Palikával?
Az én szerelmes, egyetlen fiacskám!
hisz az életem úgy is olyan árva,
ha elvinné az Isten, úgy gondolnám
még az eszem is elmenne utána.“

Aztán vissza megy, nem jön ki a házból,
 csak udvarába szállingózva térnek
 mind többen — mint legyek egy mézes tálra:
 iskolás fiúk, lányok, asszony népek.
 Sűrűbben jönnek, néhány már be is megy
 a házba — egyszerre csak mozgás támad
 közöttük — valakinek útát nyitnak —
 egyik szól: „mit rángatod a gubámat?“
 „ni, hova szablad Fábián Balázska?“
 „a kutátorhoz,“ — „nem tán kulcsot kérni
 a tanítóhoz,“ — „minek?“ „hát ki tudja?“
 „kérdezd csak meg, ha utól tudod érni.“

Többen jönnek, beszélnek, zúgnak, szállnak,
 beszédjükbe vág, mint egy távol óra
 érces ütése, — egy hang, — — Elhallgatnak
 a megkonduló nehéz harangszóra.
 Senki nem mondja ki, azért mind tudják
 lelküket átfutja a tudás láza. — — —
 Tudják: hogy míg itt vígan jöttek mentek
 közöttük most a halál ment a házba.

Szárnyas egér repült a szobába,
 Elaludt a kis mécses világa,
 Eloltotta feketélő röpte,
 Eloltotta — kisiklott a ködbe.

Fehér ködbe nagy denevér-szárnyak,
Nyugtalanul tévelyegnek, szállnak,
Lebben a köd, mint egy fehér fátyol.
Sok nyugtalan, megremegő szárnytól.

Fehér ködben sűrűn össze olvad
Szárnyak röpte viszfénye a holdnak,
Egyik hullám a másikat váltja
Fehérség és sötétség hulláma.

VI.

SZOMBAT. VIRÁGOK.

„Kertész úr kérem, adjon egy virágot
vagy hogy ha adna nékem néhány szálát
koszorút fonni, meg kis zöldet hozzá,
épp' most teritettem ki Palikámat.“

Már üvegházban vannak a virágok.
Két fehér szegfüt vág le a cserépből
a kertész, néhány muskátli virágot
és egy szálát a zsidó cseresznyéből.
Szétnéz: „Kevés a virág, mi is van még?“
piros erekkel szöve, aranysárgán
egy abutilon formás kis harangja,
gyöngéden inog vékony hosszú szárán,
kék ibolyákat, halvány krisantémet
szednek még össze, azután kilépnek
az őszi kertnek arany záporába,
hónapos rózsát, ciprus-ágot tépnek,

sötét fényű galyat és pucpáng-ágot,
 kétszerte sűrű kékes-zöld sötétje
 a ciprusfának, halavány, napfényes,
 elalvó arany kertnek közepébe'

Elszunnyadó arany kerten keresztül
 egy karcsu lány jön hófehér ruhába'
 de arca még fehérebb a ruhánál:
 Szent Isten! a jegyzőék Juliskája.

Juliska :

Mit visz Gubásné ?

Gubásné :

Kertész úrtól kértem
 egy kis virágot.

Juliska :

Minek az magának ?

Gubásné :

Koszorút fenni drága kis fiannak,
 épp most terítettem ki Palikámat.

A lány szemét könnyfátyol homályítja,
 zokogva borul Gubásné keblére,

együtt sír az asszonnyal, együtt érez,
mintha csak ő lenne édes testvére.
Gubásné a lány haját simogatja:
„Milyen jó a kisasszony, milyen drága,
hogy érez a szegénnyel — a jó Isten
sohse juttassa ilyen árvaságra!
Mit is beszélek? ilyen szép menyasszony
elevenen paradicsomba szállhat,
kézen hordozzák kis szerelmes szívét,
a jövőtől csak boldogságot várhat.
De Juliska csak nem tud megnyugodni,
hullatja könnyét hulló levelekre,
maga se tudja, mért szorult el szíve,
hiszen alig emlékszik a gyerekre,
egyszer beszélt csak véle, akkor mondta
Gubásnének: „de szép a fiacskája!“
aztán láthatta még máskor az utcán,
de nem is ügylet többet Palikára.
Most mégis, mintha elsötétült volna
a kert, az ég — eljött a világ vége —
halványan áll jegyzőék Juliskája
elalvó arany kertnek közepébe’

Fáznak a méhek, nem repülnek már ki,
Ha egy kijön, közel bokorra száll.
Távol tenger világos messzeségén
Repül már mind a sok dallos madár.

Ha nap kisüt, déltájba hallszik néha
Gyöngén egy elmaradt tücsök dala,
Szétszórtan ingadoz kihülő légben
Elalvó rózsák vándor illata.

RS

VII.

VASÁRNAP. HARANGSZÓ.

Megkondul a harang vasárnap reggel,
templomba megy a nép. — Fürtös gubákba'
elől a férfiak, kimérten, lassan.

Nehéz csizmákkal az egymás nyomába'
utánuk asszonyok, nagy fejkendőkkal,
sárga bőrbundájuk cifrán kivarrva,
a bunda szélét, nyakuk körületjét
fekete kondor bárányprém takarja,
majd lányok jönnek erős rózsaszínben,
keményített szoknya suhog utánuk,
hajadon fővel — hűvös őszi szélben
meglebben kék és piros-pántlikájuk.

Sötétzöld köténye van mindeniknek
— mert most sötétzöld a falu divatja —
némelyiknek már zöld újjasa is van,
és zöld kötényt visel apraja-nagyja.
Legény elszórva, ha megy kettő-három
a templomba. —

mind: a ol
u'fo' u'uef
kromban
u'olaf' u'uef

Kurátor András mondja :

„Nem áhítatos ma a fiatalság,
nem istenfélő, egész más a gondja.“
De az asszony mind ott van, csak Gubásné
hiányzik a menetből. Mondják róla :
„Nem hagyja kis fiát, ámbátor nem sír,
csak egyfolytán bámul a koporsóra.
De gyönyörű gyerek is volt a lelkem,
fehér mint a hó, gyenge mint a harmat,
sohse is született szegény embernek, —
de Gubásné hát mégis mit akarhat ?
hogy el se megy már az Isten házába,
siratók előtt az ajtót bezárja,
csak a jegyzőkisasszony jár el hozzá,
Azt mondják, hogy egész nap csak azt várja.

— — — — —
Lassanként tűnnek el a templom ajtón,
elnyelte őket mind a nagy bejárat.
Néhány perc múlva a templom környékén
Falakból kiözönlő ének árad.
Az utca — mintha kisépérték volna,
tyúk, ha kapar — varjú, ha repül végig
az üres utcán, — templomból kiömlő
ének hangzik, száll fel a magas égig.
Kis vártatva templomajtó a népet
ismét kiontja az üres utcába,
kimérten, lassan hazafelé mennek,
ki-ki megáll a saját kapujába'

délután csoportokba gyűlnek össze,
 — szép az idő — kiülnek a lócára,
 kapu előtt komolyan beszélgetnek,
 vagy tréfálkoznak, itt-ott kártya járja. <

.
 A falu felett ismét harang kondul,
 előbb csak egy, majd még más kettő hangja
 mélyen, nehezen száll a levegőbe,
 szól a torony mindhárom nagy harangja.

„Hogy? már a délutáni ájtatosság?”

— „Ejh, dehogy! hiszen gyűlöt harangoznak,
 Gubásné Palikáját temetik ma.” —

„Jegyzőektől de szép koszorút hoznak!

Juliska kisasszony még maga hozza,

még fehér pántlikát is kötött rája,”

„hogy szerethette! — csakugyan hát ott van
 kis kertjének az utolsó rózsája.”

„— Jaj de kár — oda már a sárga rózsza,
 szép koszorúját a porba ejtette,”

tán, mert hogy hirtelen jött szembe véle
 a segédjegyző úr — megijesztette.

„Hogy köszön, mint egy hercegkisasszonynak
 Albert úr néki“

„De szép pár is lenne!”

„Szép.” — —

„Hát a mondó vagyok, elveszi még.”

„Hisz' venné, ha a lány máshoz nem menne?”

„Máshoz! Kihez?”

„Négy lovas hintón járhat
már ezután, hogy akadt szerencséje,
azt mondják, aki veszi, úgy szereti,
háromszáz holdat irat a nevére.“

— — — — —
— — — — —

Mind többen mennek, mind sűrűbben jönnek,
csak tolulnak Gubásné udvarára,
a házajtónál összetömörülnek,
mert nem térnek a halottas szobába. —

— Zúgás támad: hófehér ruhás lányok
a házból kis fehér koporsót hoznak,
a férfiak csendesen félre állnak,
az asszonyok hangosan sírárnak.
Fehér a kis koporsó, kék virágos,
aranyfodros, csipkés a szemfedője,
lassan inog őszi arany napfényben,
fehér lányok karján a temetőbe.

A koporsó felett arany napfényben
bogarak játszanak, dongók és méhek,
bogár zsongásba, nagy harangzúgásba
nehezen hangzó temetési ének:

„Eltávoztál immár siralom völgyéből,
Tán felénk tekintesz a csillagos égből.

Itt hagyta anyádat nagy keserű buba',
Minttha sírod rögje mind szívére hullna.

Éjjel-nappal neved hiába kiáltja,
Soha meg nem hallod síri, vak homályba.

Hiába keresnek vidám játszó társak,
Többé már e földön soha nem találnak.

„Soha!“ csak ez hangzik a nagy mindenségben,
„Soha!“ csak ez anyád keserű szívében.

Isten haragjának fekete követje
Szemedet lezárta, hangodat elvette.

Hiába keresés, kétség, remény bánat,
Vakon, támasz nélkül csak megyünk utánad.

Majd ha az ítélet hangos harsonája
Föld gyomrából mind a holtakat kivájja.

Majd ha a kősziklák lángoktól repednek,
Tűztengerétől az örök ítéletnek.

Talán visszahoz egy mennyei kikelet?
Tán most is mosolyogsz nagy nyomorunk felett?

Oh ha kegyes hozzád a mennyei bárány,
Kérjed, hogy mentsen meg drága vére árán.

Hogy ha bánatunkat, bűneinket látod,
Váltson meg minket a te ártatlanságod.

VIII.

HÉTFŐ. ISMÉT MUNKÁBA.

Ébred a falu, új hét, új reggelre,
nyílnak a házak, kiömlik belőle
üde reggel harmatpárái közzé,
megannyi éj elfogott levegője.

És lassan jönnek ki az emberek.

Pihenés, szomorúság, mulatságot
hétfőn reggel ismét a munka váltja,
nem állnak meg hosszú beszélgetésre,
ki-ki igyekszik a heti munkába.

Csak a gyerekek maradnak még itthon,
útporába játszik egyik vagy másik
szalmakalapos szöszhajú fiúcska,
egy kis nádsípon vígan furulyázik.

Gubásné megy, vesszőkosár a karján,
a kis korsó is telve hideg vízzel,

még egy darab sütő tök is van nála
ropogós hajjal, jó gesztenye ízzel,
fején kásmérkendő, mint a mult héten,
csak a válla hajlik kicsit előre,
mintha már este volna, olyan fáradt,
fáradt szemekkel néz a legelőre.

Egy más asszony jön a mezőről szembe,
megkérdi: komámaszony, hova fárad
ilyen korán?

Gubásné:

Megyek a Szenes részre,
behozatom még azt a kis csutkámat.

A másik asszony:

Hát mégis kint van? hisz már mind behozták.

Gubásné:

Nem értem rá, behozni a mult héten.

A másik asszony:

Vagy úgy — igaz a —. Láttá, mennyi szárcsa,
vadkacsa vagy mi uszkál a kis réten?

Gubásné:

Nem láttam.

A másik asszony:

Isten áldja, komámasszony.
A káposztagaluját ha idadja
megköszönöm.

Gubásné:

Jó szívvel.

A másik asszony:

Küldök érte,
majd visszaszolgáltatom vasárnapra
— — — — —
— — — — —

És megy Gubásné a tengeri földre
— — — — —

Fehér kis felhők a kék távol égen,
pókhálósálak minden kis fűszálon,
aranyos napfény az egész vidéken.

Ugarolnak — — —
hisz' akkor is csak úgy lesz,
ha majd kizöldül a jövő vetése —
— — — — —

Vidáman hangzik a tengeri földről
Egy kis gyermeknek hangos nevetése.

ÁLMOK KERTJE

I.

VIOLÁK.

Magános rét — talán kert vége? —
Tömött — füvesen elterül
Távolabb, négyszögű kerettel
Sűrű füzek veszik körül.

Ingó fűszálak hálózatját
Sötét arannyal hímzik át,
Sűrű egyenlő távolságban
Illatos sárga violák.

Délutáni nap nyári lángja
Játszik ágon, fűszálakon,
Négyszögletű rét közepében,
Magában áll egy hajadon.

Karján kis gyermek, hó ruhában,
 Kis rózsás puha áll alatt
 Kötött mintájú fejkötőjét
 Tartja keskeny batiszt szallag,

Árnyékban van ruhája arca,
 De ha kinyújtja kis kezét,
 Belé akadt fény átlátszóvá
 Lángolja piciny tenyerét.

Gyermekre, fűre, violára
 Rászállt egy örök pillanat:
 Előbb mi volt? mi lesz majd később . . .
 — A hanyatló nap lehalad. —

Füzek mögül, lehaladó nap
 Gyöngébben ontja sugarát,
 Sötétül a fű, erősebben
 Illatoznak a violák.

Míg hűvösebb kék fátyolával
 Felszálló alkony elfedett
 Rét közepén álló leányzót
 Fűvet, violát, gyermeket.

A LUGAS.

Holdvilágos este a lugasban ülnek
 — Nyáron piros rózsá virult minden ágon,
 Napfény játszadozott, gyöngyharmat csillogott,
 Hímes pille himbált mindenik virágon

Akkor is itt ültek — tán nem is e nyáron?
 Csak egy nyári este, valamikor régen,
 Mikor rózsák nyiltak. — Egy ki nem mondott szó
 Egy vágyó gondolat mindegyik szívében.

Ki nem mondták a szót. — A rózsák hervadtak,
 Egymás arcán látják holdvilág sugarát,
 Meleg van még most is, de a szellő hozza
 Megkésett rezedák hervadó illatát.

„Maradj még, ne menj be, hisz' oly szép az este,
 Mint akár csak nyárba“ — „Csalóka e meleg,
 Fázom, — — tán a holdfény süt ránk oly hidegen?
 Hűvös szellő támad — hullnak a levelek.

III.

DENEVÉREK.

Mély csendes tó nagy kert ölen
Magasló nyárfák körbe,
Törzsük halvány sávot bocsájt
Sötétlő vitzükörbe.

Fekete víz, zöld fű között,
Hanyatló esti árnyak,
Sötétlő vitzükör felett
Kék denevérek szállnak.

Előbb csak egy-egy libben el,
Majd jönnek ezren százan,
Hangtalan röptük elsuhan,
Vagy megrezzen a sásban.

Nappali élet elpihent,
Ébred az éjji élet.
Libegéstől sűrű a lég:
Tán álmok, vagy emlékek?

Emlékek, álmok, képzelet,
Jövőnek elmúlt árnya: —
Alkonyban, sötét víz felett
Száz denevérnek szárnya.

25

IV.

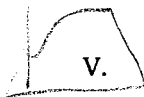
BAGLYOK.

Lenn a kertben este,
 Lombtalan fák sűrű
 Ágai közt,
 Hangtalan siklanak
 Fejetlen madarak
 Lágytollú baglyok.

Meggyilkoltaknak
 Sóvárgó lelkei,
 Kik az életből egyszerre mentek át,
 De szenvedélyük fogva maradt
 S most mint elsuhanó, kísértet-madarak,
 Repkednek, szállnak kétségbeesetten
 A sötétlő kert ágai közt.
 Lefejezett királynék,
 Meggyilkolt gyermekek,
 Megannyi áldozat vergődő lelke.

Hangtalan síklanak
Fejetlen madarak
Lágytollú baglyok.
Az egyik felsivít
Rémület, örület, borzalom hangján,
Kacag a másik rá,
Majd ismét néma csend.
A sötétülő kertben
Hangtalan síklanak
Fejetlen madarak
Lágytollú baglyok.

RS

STELLA.

Királyi kert — de a királyok
 Régen kihaltak már belőle.
 Szökőkutak vize elnémul,
 A teli hold már felkelőbe.

Selymes rétek kaszált fűvéről
 Fűszeres szénailat árad,
 Márványszobor fénylő fehérjén
 Elömlik fénye holdvilágnak.

Márványszobor előtt a gyeppen,
 Halvány rajongó ifjú térdel,
 Márvány-leány hófehér lábát
 Csókolja néma szenvedéllyel.

Felnéz hozzá, ölelve tartja
 — karja lesiklik — majd leszédül,
 Arca kigyúl és mégis fázik
 Nagy, mérhetetlen szerelmétől.

Suttogja halkán: „édes szépem,
Fehér testedben hogy imádlak!
Imádom benned a nem-múló,
Soha nem csillapuló vágyat.

Imádlak, mert forró csókomra
Sohásem felelhet ajkad csókja,
Imádlak, mert szűz — tisztaságát
Gyöngéd tested örökre óvja.

Imádlak, mert változhatlan vagy,
Undok csontváz nincsen tebenned,
Mert enyészet förtelmes útját
Egyedül néked nem kell menned.

— — — — —

Aranynyal áttört csipke fátyolt
Borít most a lány hókeblére,
Gyémánttal, ékkövekkel csilló
Gyűrűket húz márvány kezére.

Homlokát övezi aranynyal,
Vállára ölt bíbor palástot,
Égő rózsákat szór fejére,
Elébe hint tömjént, virágot.

Soká áll néma áhítattal
Szerelmi mámorban mellette,
De mire jó a hajnalszellő,
Minden kincsét már összeszedte.

Egy búcsúcsók még — aztán eltűnt,
Sűrű bokrok aljába várja,
Míg felvirad — és a kert öre
A nagy bejáratot kitarja.

De visszajő, vissza lopózik,
Új kincseket hoz minden éjjel,
Szép fehér kedvesét imádja
Örült, halálos szenvedélylyel.

S reggel, járó-kelő, ha látja
A kert előtt — résztvevő szemmel
Szól társához, egyik vagy másik:
„Mi rémes halvány ez az ember!“

VI.

PÁVÁK.

Midőn először jött a kertbe,
Pávákat etetett,
Éhes vércsék sivitva szálltak
Feje felett.

Fényes tollu pávák separték
A kerti utakat,
Útszéli füvek meghajoltak
Arany-zöld fényű, kék zománcú
Tollak alatt.

Hogy meglátta — kenyérmorzsáit
Elszórta szerte szét
S az idegennek oda nyujtá
Fehér kezét.

Tudta ki volt, — így nem kérdezte,
Csak mellette haladt,
A vár felé, sötét árnyékú
Fenyük alatt.

Ő sem szólt semmit, csak rá nézett,
 Ígéző volt a lány,
 — Arcán élet nagy, szép unalma —
 Magas és halavány.

Máskor is eljött még a kertbe,
 S várta a kőpadon,
 Míg lejön pávaít etetni
 A hajadon.

Egyszer csak nemjött — tán beteg lett?
 Vagy messze költözött?
 Nem csillant már mohszín ruhája
 A kőpadnál a kert magányba,
 Fenyük között.

Nem merte senkitől kérdezni:
 Hová lett a leány?
 Néha várta léptét az úton,
 De csak pávatoll rezgésétől,
 Csak pávák panaszos hangjától
Visszhangzott a magány.

Aztán már ő se jött a kertbe,
~~Élete elkopott,~~ —
 Hiszen csak meg se kísérelte,
 Hogy megálljon a nap felette.

Nagy néha jutott még eszébe
Zománcos tollak halk rezgése
S hogy egykor ő egy régi kertben
Mi szépet álmodott.

23

VII.

SALOME.

Safrán szín köntöst
Adtak reája,
Narancsszín virágot
Arany hajába.

Aranyval festék
Ki, szája szélét,
Aranyval vonták be
Körme szegélyét.

Narancs-szín selyem
Sátorban állott,
S tépte arany körme
A sárga virágot.

Arany topázok
Sugaras fénybe'
Csilingeltek halkán
Pici fülébe.

Kétoldalt omlott
Hószin vállára
Átlátszó topázok
Arany csilláma.

Távol a pusztán
Valakit látott — — —
Csak mind jobban tépte
Az arany virágot.

Mind halványabb lett
Két szája-széle,
Jobban világított
Arany szegélye.

Illattól fáradt
Szemei égnek,
Oda kiáltja
Várakozó, renyhe
Udvari népnek:

„Hívjátok ide —
Szivemnek álma
Topázim látni
Bozontos fekete
Sötét hajába’.

RS

VIII.

KŐRISBOGÁR.

Lehullt az orgona virága,
Elérkezett a nyár,
Bokrok felett zöld-arany színben
Száll a kőrishogár.

„Kőrishogárszín zöld ruhámat
Ma adjátok reám. —
Mondjátok, kertünk csalogányi
Elhallgattak talán?

Csalogánydalt nem állja szivem
Sem rózsák illatát
Oly nyugtalaná háborítják
A csöndes éjszakát.

Télen jobb volt — tükrös teremben
Körülvett a magány,
Csak hó világa áradott be
Palotám ablakán.

De aztán a tavasz hogy önté
A fényt, az illatot
Beteg lettem, ha csak egy percre
Nyiták az ablakot — — — —

Mért hívtok most ismét a kertbe?
Tudjátok, jobb nekem
Tükör falas, tág palotában,
Nyugodtabb életem“

Lemén a kertbe szép királylány,
Arca oly hófehér,
Mint temetők hervadt virágán
A hamvas őszi dér.

Arany szövésű zöld ruhája
Csillámlik zöld gyepen,
De idegen már itt a kertben
A nyárban idegen.

Egy padra omlik — gyöngye, fáradt — — —
Felette szállnak
Zöld-aranyszínű röpkedéssel
A kőris-bogararak.

☺

IX.

HALVÁNY ARCÚ LÁNYOK.

I.

Zöld hajukat
— Mint elsíklík felettük —
A víz simítja lágyan.
Zöld hajukban
Elszórva, százezer
Apró fehér virág van.
Zöld hajukkal,
Fehér virággal játszik
A víz,
És ők a víz alatt
Elringatva elsimogatva
Félig aléltnak alszanak.

Kéken folyik
Zöld haj körül vizeknek
Sima selymes hulláma,
Pirosan csillan

Kékes víz között
Halak elsikló árnya.
S ha a habokból
Kifogyott a napfény,
Meginának mind a fehér virágok.
Felemelik fejüket a habokból,
Csodálkozva néznek zöld éjszakába
A halvány arcú lányok.

II.

Halvány az arcuk mert meghaltak
Száz éve már,
Azóta nem érinté őket
A napsugár.

Nem látja őket soha senki
Zöld víz alatt,
Csak elsikló hosszú uszonyú
Ezüst halak.

Egy percre mind rájuk merednek
A hal szemek — — —
Csillan a víz, selymes felszíne
Meg-megremeg.

Elcikkáznak a veres petytyes
Vigonc halak
S ők csak pihennek hosszú sorban
A víz alatt.

Nyugosznak csendben, mozdulatlan
Száz éve már
Míg víz színét megcsillámolja
A hold sugár.

Habokba, ha csendes, magános
Az éjszaka,
Felmerül halvány arcú lányok
Ábrázata.

S hajuk, zöld hinárral körülfont
Szép hosszú szála
Himbál reng, selymés kék hullámon
A holdvilágba.

*Halvány arcú
lányok
1950*

X.

VIRRASZTÓ.

Meghalt az ifjú apáca — —
 Egy lázbeteg majom
 Bejő a halottas szobába
 Az ablakon.

Leül a fehér szűzi ágyra,
 A halotthoz közel,
 Lepleit össze-vissza hányja
 Sovány-úju, forróan égő
 Kezeivel.

Karját kinyújtja hosszan, hosszan —
 Kezével játszana.

.

 Lassan tolul be a szobába
 Az éjszaka.

Hajlik feléje, a sötétbe
Letépi fátyolát.

Tömjén illat sűrűn megszállta
A kis szobát.

Bársony sötétből fel-felvillan —
S csukott szemén
Halott leánynak, végig illan
Egy gyertya fény,

A majom vékony hosszú újja
Lázforróságban ég,
Fogdossa félve a halott szűz
Jeges kezét.

Most hajlik hozzá hosszú-hosszú csókra
Átöleli nyakát,
Csókolja lassan embermódra
Kék ajakát.
Csókolja hosszan, önfeledten
Míg mind besiklanak
Halott leány kék ajakába
A fehér fényű, hegyes élű
Állatfogak.

XI.

SELÉNE.

Arany homályban úsznak az emlékek
Alkony-borított arany láthatáron,
Arany homályban csak kereslek téged,

Arany felhőkkel elszállt boldogságom :
Zúgó zenéje élet ünnepének
Hajnali harmat kinyíló virágon

Ezüst homályba hűvösült az éjjel
Kék köntösén ezüst sugarak szállnak
Rezgő hálóként foszladoznak széjjel

Hűvös ölen ezüst-kék éjszakának
Rég elsugárzott letűnt arany álom
Halk viszfényedben újra megtalállak.

XII.

SZÉTTÉPTÉK . . .

Sötétlő est — fűzfáknak árnya,
Alattuk siklik a folyam
Folyton ömlő, nehéz ezüstje, —
A fűzfák alatt elsuhan.

A kertbe fehér árnyak jönnek,
Fehér ködök, mind délfelől,
Egyiknek hosszú fehér leple
Ezüst folyamba elmerül.

A többi is tolul előre,
Fűz árnyakkal ölelkezik,
Egy percre él, aztán feloszlik,
Lénytelen, rémes mindenik. — — —

Ő félt és elhagyá a kertet,
— Átkos maradt az éjszaka,
Utánna szállt a sok sötétlő
S fehér kísértetek raja.

Oltalomért vadonba indult,
De ráborult a rengeteg, —
Többé nyomát nem lelte senki,
Széttépték a kísértetek.

RS

*to eni huse
murecsokto
enikell - n lecsere van*

XIII.

ŐSZI VENDÉGEK.

Ősz vonul el a nagy torony alatt:
 Répalevelek, káposzta, kender
 Színesedik, sárgul,
 Őszi virágról,
 Borsó virágról, őszi rózsáról
 Harmatcseppek hullnak,
 Egyik a másik gyöngyös nyomába,
 Pókhálók lenge fátyolszárnyára.

.

Rég elmúlt ősök ködbeolvadt árnya

A környéket járja.

Jelük még itten, bevésve, felírva

A nagy torony széles ablakfalára:

Évszámok, betük

Hideg-keményen

Bevésve mélyen,

Rég elmúlt évek,

Melléje téved
 Egy-egy betűje olyan névnek, melynek
 Már nincs viselője.

.
 Csak fátyolképük téved vissza újra,
 Mind halványabban, mind láthatatlanabban,
 Hogy tűnnek jobban idő mélyébe. —
 Jönnek lóháton,
 Rég elmúlt paripákon
 Ifjak, leventék.

Várba megszálló, igyekvő vendég,
 Kocsiban ülő szép asszonynépek,
 Néha megcsillan, néha megtéved
 Szemük pilláján, keblük ékszerén
 A tünde őszi fény

.
 Kapun befordulnak
 Hársfalombos udvar
 Sötétlő zöldjébe.
 Ide-oda röpked köszöntő-vidáman
 Zengő szavuk. —
 Bezárják hirtelen mögöttük
 A nagy kaput.
 Eltűntek mind sötét bejárat
 Ivé alatt

Sárgul a kender, hull a rózsza,
Az ősz halad.

.
S a nagy torony áll, — ráesik árnyéka
A napos útra,
Csak úgy mint régen,
Áll mozdulatlan
Kék őszi fényben.
Hozzá simul az ősz,
Bejön a harangokhoz
A nyilt ívablakon,
Végigsiklik, kívül-belül szürkellő
Zord kőfalon,
Öblös harangok érces, zöld homályán,
A gerendázat fáján.

.
Az ősz mind jobban simul, siklik
A nagy torony alatt,
S a nagy harangokhoz beszállnak
Kósza röptü kíváncsi szemü
Kis madarak.

XIV.

LIDÉRC TŰZ.

Volt egyszer, hol nem volt
Egy tündér álm,
Elszállt, elterjedett
A nagy világon.

Valaki álmodá
Valahol távol,
Tündér mesét mondott
A boldogságról.

De meg nem mondható:
Szin-e, vagy illat?
Hang-e, vagy levegő?
Virág, vagy csillag?

Azóta keresik
Milliók ezrei,
Mindenki keresi
De senki nem leli.

Keresik illatban,
Csillag, virágban,
Ismert határokon,
Nagy távolságban.

S csak akkor tudja meg
Ki-ki elérte,
Mikor már elrepült
Ha vissza sírva is
Majd meghal érte.

XV.

BÚCSÚ.

Eljött az ősz, madár is elszállt —

Isten veled!

Forgó szél elseperte tőlem

Szerelmedet.

Hogy jött? hogy ment? ki mondhatná meg?

Virág ha vész,

Fejét lehajtja, fonnyad-szárad,

Ez az egész.

Előbb, ha szóltál, hangod lágy volt,

Mostan szavad

Hideg, kemény lett, szívem tőle

Majd meghasad.

Vágyó szemem, réten virágot

Már nem talál,

A hegyen túl, hózivatarban

Zúg a halál.

És zúg az erdő minden fája
Vihar alatt,
Haragos, durva szélvész járja
Az ágakat.

A nyári ég világos kékje
fejünk felett
Szürkére vált — tavaszról ősz lett — — —
Isten veled!

XVI.

SZOBROK.

Nyüzsgő nép a kertet belepte,
Futkározásban telik kedve.
Felette hosszú sorban állnak
A multból, kőbe olvadt árnyak.

Mereven néznek mind az égre,
Lecsendesül a nép is végre.
Szélén esőtől nedves útnak,
Felcsillant lámpafények kúsznak.

Összeolvadnak esthomályban —
Havazni kezd most halkán, lágyan ;
S fehérlő hópéhelybe fogva,
Halott királynék fehér szobra.

XVII.

FÜVES ÚT.

Napsugarak kicsókolták a földből
 Az első zsenge hajlongó fűszálat.
 Felébred ember, állat,
 A téli álom havas mámorából.

Havas mámor, virágra válik —
 Fehér mind egy szálig.

Zöld fakadó gyeppen . . .

Madár elrebben,
 A kis erdő kopár
 Lassan szinesedő ágairól.

Megingnak a virágok —
 — — — — — — — — — —

Mert idegen jár ott.

.

Alig zöldelő, fiatal halvány

Bársony gyepen

Megy az idegen

.

Félelmes, ismert idegen.

.

Fakadó zsenge, füves úton végig,

Egész az erdő széléig.

Merev galyak

Jövő fakadásra zsendülő lombja

Homályba vonja

Az idegent.

.

.

Nő a fák árnya

Az egész világra,

Tavasza, nyárra,

Őszre és télre

Ránő az idegen fehér sötétsége

Nehéz, átlátszó örök sötétsége.

XVIII.

AZ ISMERETLEN.

Erre járt, de már nem látom,
Eljött — elment, mint egy álom,
Könnyű nyomát hó ellepte,
Csak sötétség körülötte.

Sötétségtől, izzó fénytől,
Lehulló hó fehérjétől
Nem tudom már észre venni.
Minden volt-e? vagy csak semmi?

Mégis néha közel érzem,
Van lényében nekem részem?
Mindörökre bennem él-e?
Vagy elmulok én is véle?

XIX.

SZÉNRAJZ.

Kopár ágakra
Varjuk símulnak,
Nagy fehér hópelyhek
Csendesen hullnak.

Fekete varjúk
Nagy nyárfák ágán,
Fehér hó fénylik
A varjuk szárnyán.

Sűrű hópelyhek
Csak csendesen szállnak,
Tán fagyott szirmai
Elmult virágnak.

XX.

ŐSZ FELÉ.

Alkony borúlt a hosszú rétre
Szürkére fakult zöldes kékje

Fakó fényben, mereven állnak,
Madár ijesztők, sötét árnyak.

Most megmozdul ruhájuk rongya
Mert hűvös szellő szárnyát bontja

Egyszerre táncos kedve támad
Mind a sok csörgő zörgő váznak.

Lassan az égbolt elsötétül,
Sötétlő felhők jönnek délről,

Hajlik a felhők tépett széle
Meglibbenő rémek felébe.

Nem rég tavasz volt, fényes, édes,
A föld virágtengertől ékes.

Most helyén százezer virágnak
Madar ijesztő rémek állnak.

RS

XXI.

A FEKETE LOVAS.

Akác sorok közt veres holdvilág süt.
Út homokjában, porfellemben
Egy lovas közeleg.

Fekete ménen ül.

A nagy ló csetlik-botlik,
Bozontos farka
Lábát csapdossa.
Lekonyul nagy feje
Vedlett térdére.

De azért csak halad
Feltarthatatlanul.

A lovas arcát nem látja senki,
De rémület keltő minden mozdulatja,
Egyenes tartása, feje járása.

Csak halad a nagy fekete árnyék,
A vörös holdvilág réztányérja előtt
Hiába térsz ki néki
Elér még is.
Elér egymás után minden helyre,
Eléri a leggyorsabb futót is,
Lomha fekete lovával
A fekete lovas.

25

XXII.

IMA.

Szent Istenem, forrón szeretlek!
Nem is kérem bocsánatod,
Kegyelmedet se, tudom úgy is
Hogy gyermeked meghallgatod.

Vétkem nincsen, mert benned élek,
S ha elsötétül életem
Undokságtól, földi salaktól,
Megtisztul a te fényeden.

Szép, minden szép, mert Te vagy minden,
S ha szemünk még is árnyat lát,
Csak mert jelennünk el nem bírja
Fényednek összes sugarát.

Össz-sugarad szétáradt fénye
Ha törten is — ömlik felém,
A jelenségek millióin —
— Tied vagyok — maradj enyém!

XXIII.

A LEGBENSŐBB LAKÓJA.

Szól, de nem halljuk,
Száll, de nem látjuk,
Mindig keressük,
Sohsem találjuk,

Soha sem hágy el,
Még is oly távol.
Mint magas égbolt
Csillagos fátyol,

Számos lakói
A lélek háznak
Nem élnek békén,
Folyton csatáznak.

De örök az Ő
Csendes nyugalma,
Zavart nem ismer
Nagy birodalma.

Ugye jó + gyors

csillagos égbolt?

Idegen tőlünk,
Idegen nekünk,
Még is csak benne
Általa élünk.

Lelkünk felszínén
Ha gondolat támad,
Ha körül zsongnak
A nyugtalan vágyak.

Nem érti őket,
Mit sem tud róla
Lélek legbensőbb
Örök lakója.

S még is Ő minden,
Ő a mi lényünk,
Ő, a nevetlen
Nagy mindenségünk.

Ő a mi sorsunk
Félelmünk, vágyunk
Ő, kit szeretünk,
Ő, kit utálunk.

Erőnk támasza,
Lét hordozója:
Legbensőbb titkos
Örök lakója.

XXIV.

HABLIBÁK.

Páva szín hullámok
Fehér habot vetnek,
Mint fehér libák ha
Part felé sietnek,
Neptun hablibái
Repesnek és szállnak
Fehérlő tetején
Hullám tarajának.

Ágaskodnak zúgnak
Megtörnek a habok,
Gyémánt port szór, melyik
Kősziklába kapott,
Majd ismét kisímul
Selymesen és kéken
Eltűnik — honnan jött —
Tenger mély ölében.

De ismét csak jönnek
Idegen világból,
Isten tudja honnan? —
Ismeretlen távol:
Küldi őket ide,
Titkos üzenettel.
Zúgó mesék szállnak
Habliba sereggel.

Újra visszarebben
A megriadt sereg
Parton nem tarthatják
Őket az emberek,
Mert a parton járók
Nem értik nem látják,
Tengerben szunnyadó
Régi százak, ezrek
Ide vetett álmát.

XXV.

CSILLAG MEZŐ.

Világos kék égi réten
Csillag-virág nyílik szépen,
Száruk sugár, kelyhük ragyog
Azt szakítják az angyalok.

Mind eljöttek — ötvenketten,
Arany fátyol köpenyekben,
Hajladoznak, el-felszállnak.
Hosszú fényes angyalszárnyak.

Csillag virágokat szedik,
Bokrétába illeszgetik
Mert az égben ünnep van ma :
Szűz Mária nevenapja

52

XXVI.

ÉVA.

Felébred, lát — nem tudja mit?
Csak boldogságot érez.
Azt hiszi, hogy a holdvilág
Közel fénylik szeméhez.
Utána nyul — nem éri el,
Csak lehanyatlik karja.

Nézi testét: oly kéjesen,
Oly lágyan, mi takarja?
Hullámos haj — mi lehet ez?
Hisz fejéhez van növe!
Véle fordul, nem hagyja el,
Bár futna már előle.

Holdfény csillog hűs harmaton
— Ezüstöt sohsem látott —
Azért „ezüstnek“ nem hívja
A fényes holdvilágot.

Csak nézi, nézi: a patak
Csillámfényét, hogy hányja
Sötét medréből újra fel
És ismét fel, ezerszer fel,
A fényes holdvilágba.

Megborzong karja, fázni kezd,
Halkan felkacag tőle,
Mi volt e hang? mi a hideg? —
Fél: hogy mi lesz belőle.
Jön valami gyönyörthozó,
Mi testét általjárja,
Melegen, lágyan, édesen:
Felkelő nap sugárja.

S körülte — hall tán valamit?
Nem — mi életre ébred
Napfényben: színhullámai
Az élet tengerének.
Sok szín közül legfényesebb,
Legszebb egy, amit látott,
Utána nyul — nem tudja hogy —
Letép egy szép virágot.
Egy más virág után is kap,
De elrepül előle,
Virágszirma éled repül:
Pillangó lesz belőle.

Földhöz nőve egyik virág,
Miért repül a másik?
Nem is csodálja — új szemén
Elömlő élet, tünde fény
Ezer szikrája játszik.

De mind ennek még nincs neve,
Se szó, se gondolatba'
Illat vagy fény, hang vagy meleg,
Új ereiben megremeg,
Valóját általhatja.

! 0
Lát mindent — boldog, élvez, él,
De mit lát, meg nem érti.
Jön Ádám . . . neki a világ
Már öntudat, már gondolat
— mindent megnevez néki.

XXVII.

NÁSZDAL.

Hajlanak, hajlanak a myrtus ágak,
Eljött már szép nyara hő ifjúságnak.

Tavaszzal hervadnak a gyöngyvirágok,
Tűzrózsák gyujtottak piros világot.

S mi láthatatlanok, fonjuk a szálát,
Melytől az élet fogy s új élet árad.

Fátyol lengén borul jövőre, multra,
Egyaránt már megjárt s járandó útra.

Mi, láthatatlanok, közel és távol,
Csakis mi sejtethjük, mit rejt a fátyol.

Menyasszony két szeme könnyektől ázik —
Elmult egy nemzedék, jön majd a másik.

Hajlanak, hajlanak a myrtus ágak —
Szél hordja szirmait fehér virágnak.

XXVIII.

MÉGIS ?

Szép lány volt hajdan, szeme tűzсарátnok,
Rózsás az ajka, keble, válla hab,
Mosolya édes. — Aki közelébe
Férközhetett, az volt a boldogabb.

Mindenki nézte, mindenki szerette
Divatból, avagy hiven, igazán,
Ő csak játszott előbb, majd szeretett is,
Míg végre asszony lett a szép leány.

Nyár volt körülte — de majd őszre hajlott —
Ezután már csak emlékeknek élt,
Évek multával ezek is bágyadtak —
A szerelemről már nem is beszélt.

A serleg kiürült, — ő földre ejté,
Hogy elfogyasztá élet tűz-borát,
Ki tudja, élvezte-e vagy csak türte
Gyorsan muló évek csöndes sorát ?

*Az utolsó sorok
szépsége
mégis...*

Álomban élt. De egyszer szerelemről ✕
Szólnak előtte, — szíve megremeg,
Szeme feleszmél, kíváncsian kérdi:
Hát szerelmesek még az emberek ?

RS

XXIX.

THÉBAÏDE.

Magam vagyok, magam,
Életbe, halálba,
Lelkemnek nincs társa,
Szivemnek nincs párja.

Nem értek meg senkit,
Engem sem értenek
Legjobb ismerősim:
— Idegen emberek

Bár ha körültem is
Hemzsegnek a népek,
Csak nagyobb, elhagyott
Pusztaságba lépek.

Hogy ha szól is hozzám
Egy vagy másnak szava,
Elhangzott — volt — nincsen: —
Elmult tél hava.

Mint egy nagy erdőbe,
Végtelen vadonba
Nem közelít senki,
Nem vezethet nyomra.

Olykor el is szédít,
Szivem bele fájdul
Örök elhagyottság
Nagy boldogságtól.

XXX.

A VÉN KERTÉSZ.

Kertészkedik az öreg Pán
Ültet virágokat,
Ráncos arcú feje felett
A nyári nap halad.

A kert mellett sütkérezik
Arany zöld legelő,
Legelőről ugrálva jó
Egy kecske nyáj elő,

Bokrok sötétzöld hűvösén
Nagy gyíkok síklanak,
Azurkék fej — aranyszélű
Szemek csillámlanak.

Kecskék, gyíkok a vén kertészt
Vigan körülveszik,
Friss, gyöngye ültetéseit
Tapodja mindenik.

Bosszankodik az öreg Pán :
„Még háborítanak !“
Ültető fával kergeti
Kecskéket, gyíkokat.

A nyáj riadva szétszalad,
De vissza jönnek mind,
Egy pillanatra tűnnek el —
Itt vannak már megint.

Megúnja Pán a kergetést :
„No hát csak várjatok !
Majd muzsikálok nektek én
Ti undok állatok.“

Hét ágú fuvolája szól —
A kecske nyáj mekeg
Kék fejű gyíkok siklanak
Égnek arany szemek.

Pán is táncol, ugrál, forog,
S amint a nap halad
Fehér kecskék, kék-zöld gyíkok
Körülte játszanak.

XXXI.

ESŐCSEPP.

Esőcsepp hullott szemembe,
 Hervadó ~~fák~~ leveléről
 Síklott szemembe.
 Már nem látok tisztán
 Vagy csak most látok ?
 Szétfolytak, elferdültek az arányok :
 Szemem előtt a fűszál óriás pallos lesz,
 Elsimúlnak eltűnnek a nagy hegyek.
 Összefolyik a csillagok fénye,
 S a nagy fényességtől
 Sötét lesz egészen — —
 Esőcsepp hullott szemembe,
 Hervadó fák leveléről
 Síklott szemembe.

XXXII.

DÉLIBÁB.

Ákác virág hamvas fehéren
Ellepte mind az útakat,
Halványul tavasz éles zöldje
A forróbb, nyáribb nap alatt.

Tágas mezőkön, fehér gyolcsban
Itt-ott kapálnak emberek,
Külömben csend, és elhagyottság
— Kékül az ég, nő a meleg. —

Hullámzó halvány zöld kalászon
Ezüstsín tompa fény ragyog,
Feltűnnek, kék csillámló egén
Ragyogó színes lovasok.

Kicsinyek még, a láthatáron
Alig hogy észre vehető,
De közelegve bontakoznak
Nagyságuk majd az égre nő.

Előbb csak egy piros és fehér
Fekete és acél tömeg,
Kitünik egy ló, — majd a másik
A hogy a csapat közeleg.

Vizsinün csillan a napfényben
Sok lándzsa, kopja vas sisak —
Vérpiros csikú fehér kendőt
Visel sisakján egy lovag.

Az egyiknek sötétlő állat
Éleskék fátyol fedi el,
A legtöbbnek hegyes sisakján
Sárga vagy hófehér lepel.

Rezes szerszám a paripákon,
Mint már könyvben sem látható,
Széles szűgyű, zord, óriás nagy,
Idegenszerű mind a ló.

Jönnek, haladnak, közelednek,
Ránőnek a kék égre mind,
Fejdíszük leng, acéljuk csillog,
Sok zászlajuk lobogva int.

De magasan — — nem földön járnak,
A kék égben száguldanak,
Napsugaras csillámló kékből
Ömlik elő a szép csapat.

Honnan jönnek? hová vonulnak?
Nemtudom — — kis gyermek vagyok,
Kit porban játszva, felriasztanak
A rázuduló lovasok — — — —

És sokszor még elalvó félben
Látom, hogy száguldnak tovább,
Mint a kék égre felvetette
Egy ezredéves délibáb.

XXXIII.

GYÉMÁNT KÉRUB.

Áll az idő örökké, változatlan,
Mozdulatlan, halálos merevségben
A mindenségnek tengelyén.
S körülte örült forgatagban
Forognak minden megteremtett lények:
Minden gondolat, mely alakot öltött,
Minden, testbe öltözött életszakra
Forog körülte, önmagát kergetve,
Majd elalél, majd ismét tova száguld
Egyik vagy másik.
Ilyenkor mondják: eljár az idő!
De az idő áll, örök változatlan,
Mozdulatlan halálos merevségben.
Néha egy lény saját magát eléri,
Felölti ismét szétfoszlott alakját,
Rohan újból csak önmaga után.
S az események, melyek az időben
Mindíg egyformán vannak, voltak, lesznek
Egy más után jövőnek látszanak.
Hánykodnak a merevség tengerében.

E sok örülten rohanó alaknak
Mulandónak, illónak, változónak
Tetszik a sohasem mozduló idő,
Míg ő maga, egy merev gyémánt-kérub
Áll mindörökkön örök változatlan,
Mozdulatlan halálos merevségben.

DS

TARTALOM.

Az erdő hangja	7
Jelek	31
Nászút	33
Kék napernyőről	36
Három király	38
 Tükrökről, szobákról	
Tükrökről (Házak lelke)	45
A tükör meséje	46
Új Toggenburg	51
Láng pillék	53
A késmárki nagy templomba	55
Csillámjáték	57
Zenélő óra	60
A szél	62
Emlékek	64
Régi ház	66
Árnyékszínház	75
Vallomás	77

Szárnya-Szegett	78
Gothica	80
Házrombolás	82
Épület	83
Üdvözlet	85

Három falu határából

A gulyás	89
A dombrádi patikába	91
Népdal	94
Aranyos pecséttel	95
A Betlehem...	97
Húshagyó	99
Első május	101
Tűzhely füstje	103
Olaj mécs	104
Bolond Magda	105
Agglegény	107
Nem vétkezett	109
Hamvazó szerda	112
Holdvilágról...	114
Oligarcha	115
Éjfél után	116
A kertész sírja	120
Az edényes	122
Az eperfa	126
Virágfolyam	128
Vetés	130

Egy Hét

Hétfő. Munkába	135
Kedd. Vásár	144
Szerda. Szerelemről	151
Csütörtök. Gyertyaláng	157
Péntek. Az idegen	162
Szombat. Virágok	165
Vasárnap. Harangszó	169
Hétfő. Ismét munkába	174

Álmok kertje

Violák	179
A lugas	181
Denevérek	182
Baglyok	184
Stella	186
Pávák	189
Salome	192
Kőrishogár	194
Halvány arcú lányok	196
Virrasztó	199
Seléne	201
Széttépték	202
Őszi vendégek	204
Lidérc tűz	207
Búcsú	209
Szobrok	211
Füves út	212

Az ismeretlen	214
Szénrajt	215
Ősz felé	216
A fekete lovas	218
Ima	220
A legbensőbb lakója	221
Hablibák	223
Csillag mező	225
Éva	226
Nászdal	229
Mégis ?	230
Thébaïde	232
A vén kertész	234
Esőcsepp	236
Délibáb	237
Gyémánt kérub	240

